

STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA BÍLINA

■ Příloha A.1. - Profil města

■ Září 2006

■ Zpracovatel

Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a.s.
Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
Tel.: 476 206 538, Fax: 476 706 331
E-mail: rra@rra.cz, Web: <http://www.rra.cz>

Obsah

Úvod.....	2
1. Identifikace řešeného území	3
2. Základní charakteristika města.....	4
3. Historie	6
4. Analýza stávajícího stavu.....	11
4.1 Obyvatelstvo, domácnosti, bydlení.....	11
4.1.1 Obyvatelstvo.....	11
4.1.2 Domácnosti a bydlení.....	11
4.2 Infrastruktura a technická vybavenost.....	18
4.2.1 Dopravní infrastruktura.....	18
4.2.2 Technická infrastruktura.....	20
4.3 Místní ekonomika.....	21
4.3.1 Hospodaření města.....	21
4.3.2 Ekonomická základna a podnikatelské prostředí	24
4.4 Trh práce, zaměstnanost.....	28
4.5 Vzdělávací, sociální a kulturní infrastruktura	32
4.5.1 Školství	32
4.5.2 Zdravotnictví	34
4.5.3 Kultura	35
4.5.4 Tělovýchova a sport.....	36
4.5.5 Sociální péče	36
4.6 Životní prostředí	37
4.6.1 Kvalita ovzduší	37
4.6.2 Nakládání s odpady.....	37
4.6.3 Ochrana přírody, ÚSES	38
4.6.4 Městská zeleň.....	39
4.7 Rekreace, lázeňství a cestovní ruch	40
4.7.1 Turistické cíle a atraktivity	40
4.7.2 Infrastruktura cestovního ruchu	42
4.7.3 Lázeňská infrastruktura	43
5. Rozvojové faktory	50
4.1 Obyvatelstvo a kvalita života	50
4.2 Místní ekonomika.....	51
4.3 Infrastruktura a životní prostředí.....	52
4.4 Rekreace a cestovní ruch.....	53

Přílohy:

Příloha č. 1 – Srovnání příjmů a výdajů rozpočtu města Bílina s ostatními městy v ÚK

Úvod

Dne 15. 3. 2006 byl ve městě Bílině v rámci realizovaného projektu BROÚK zahájen proces strategického plánování ekonomického rozvoje, který byl založen na hledání shody o budoucnosti města mezi představiteli mnoha různých institucí ve městě. K práci na strategickém plánu rozvoje města byli přizváni zástupci větších okolních podniků, místních podnikatelů, představitelé škol a státní správy, členové zastupitelstva a zástupci dalších institucí.

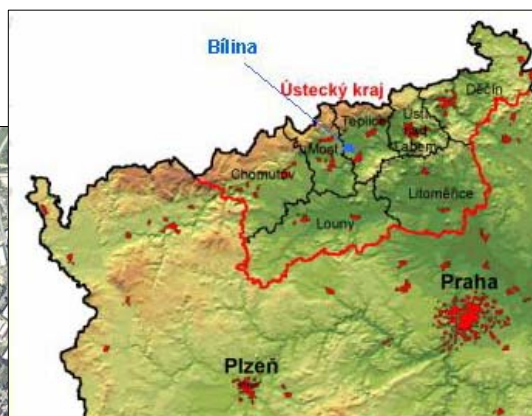
V rámci první fáze projektu, která trvala přibližně 6 týdnů a zabývala se analýzou místních podmínek, připravila Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a. s. (dále jen RRA ÚK) **Profil města Bíliny**, který obsahuje základní informace o obyvatelstvu, o místní ekonomice a podnikatelském prostředí, o infrastruktuře, o stavu životního prostředí, o podmínkách pro bydlení, vzdělávání, kulturu a sportu ve městě, atd. Profil města Bíliny shrnuje údaje o městě, jeho nejbližším okolí v porovnání s údaji o okrese a analyzuje postavení města Bíliny i jeho vnitřní podmínky.

1. Identifikace řešeného území

Strategický plán rozvoje města Bílina řeší socioekonomický rozvoj sídelního útvaru, které je vymezeno v rozsahu celého správního území města Bílina. V relevantních částech tohoto profilu je zhodnoceno i území širší, které vytváří pro Bílinu zázemí (rekreační, zaměstnání, ochrana ŽP).

Základní údaje o řešeném území:

<i>kraj</i>	Ústecký
<i>rozloha katastrálních území činí: - k.ú. Bílina...</i>	3 253 ha
<i>celková výměra vymezeného řešeného území činí cca</i>	1 799,8 ha
<i>počet obyvatel</i>	15 669 obyvatel
<i>plocha zemědělského půdního fondu</i>	584 ha
<i>plocha lesního půdního fondu</i>	277 ha
<i>nadmořská výška v území</i>	207 m.n.m.

2. Základní charakteristika města

Současné město Bílina prošlo ve svém vývoji od správného ranně středověkého hradiště, přes středověké hrazené město, doplněné lázeňskou enklávou Kyselky v 18. a 19. století až po současnou složitou situaci rozvitého města v údolí řeky Bíliny. Historická část zástavby je významným dokladem středověkého města pod dominantním hradem, později zámekem, s bohatou oblastí předměstí, podél obchodních tras procházejících městskými branami.

Život v Bílině je dnes poznamenán tím, že se severočeská oblast, v níž leží, podílí na celkovém objemu výroby průmyslu paliv a energetiky v České republice 45%, vytěží se zde 75% hnědého uhlí, z čehož 91% připadá na povrchový způsob dobývání. Samotná blízká elektrárna Ledvice, postavená v roce 1965, vytváří 3% celostátní výroby elektrické energie. Tyto okolnosti vedly zvláště od roku 1960 k růstu emisí oxidu siřičitého i k mimořádně vysokému výskytu polévatého prachu v ovzduší. Dopravně je Bílina napojena na trati Ústí - Chomutov a Ústí - Úpořiny - Bílina. Z důležitých komunikací ji protíná silnice z Teplic na Louny a z Ústí na Most a dále do západních Čech.

Zemědělství v okolí Bíliny příliš neprosperuje, jeho hektarové výnosy jsou asi o 10% nižší, než činí průměr v České republice. Za zmínku stojí význačné ovocnářství v Českém středohoří.

Město má v současné době bezmála 16 000 obyvatel. Většina lidí žije v nově vystavěných sídlištích U nového nádraží, Za Chlumem, Pražské předměstí I a II a pracuje v okolních dolech, elektrárně, sklárnách a dalších závodech. Město již změnilo, kromě historického jádra, svůj ráz. Přesto se zde udrželo 211 ha ošetřované zeleně. Zámecký park, Žižkovo údolí, malebné zákoutí Bezovky spolu s lesoparkem Kyselka zvou k příjemným procházkám.

Uprostřed poničeného životního prostředí se poněkud překvapivě objevují lázeňské budovy Kyselky obklopené svěží zelení okolního lesoparku. Pomocí ryzí alkalické kyselky a dalších léčebných postupů se zde dříve léčily nemoci zažívacího ústrojí i nemoci cest dýchacích, dále stavy po operaci žaludku, dvanáctníku, střev a potíže se slinivkou břišní. Dnes jsou lázeňská zařízení mimo provoz.

Občanská vybavenost, včetně obchodní sítě, je ve městě poměrně slušná. Vedle většinou nově vystavěných základních škol je zde i gymnázium. Občané si mohou jít zaplavat do kryté plavecké haly. Sportu slouží atletický areál, fotbalový stadion, tenisové dvorce, koupaliště a hřiště pro minigolf. Ve městě bývají pořádány soutěže v atletice, odbíjené, házené a jezdeckví. Přírodní divadlo, kina a divadelní scéna dávají možnost širokého kulturního vyžití. Funguje zde městská knihovna a dvě výstavní síně. V zámku nad městem, který dnes již zase patří Lobkovicům, jsou umístěny archeologické sbírky Regionálního muzea v Teplicích. Do kulturního života v letním období dříve výrazně zasahovaly lázeňské koncerty.

Bílina, jako průmyslové město, prožívá všechny klady i potíže dnešní doby výrazněji než jiná sídla. Její šablonovitá sídliště a okolní šachty kontrastují s výraznými dominantami bájného Bořně, lobkovického zámku a secesní radnice stejně jako s krásnými parky a lesoparky ve městě a rozmanitou přírodou Českého středohoří. Takové kontrasty zanechávají v člověku rozporuplné dojmy a náměty k přemýšlení.

Širší vztahy

Řešené území tvoří střední část silně urbanizovaného pásu mezi Teplicemi a Mostem, dříve ve velmi malebné krajině v podhůří Krušných hor a v přímém dotyku s Českým středohořím. Intenzivní exploatací tohoto území zejména těžbou uhlí a neustálým plošným rozšiřováním průmyslu došlo nejen k mnoha nevhodným zásahům, ale k celkové devastaci tohoto prostoru vůbec. A to jak fyzické, tak i morální.

Území města je poměrně zřetelně rozděleno na dvě základní zóny - obytnou, rozprostírající se v údolích vodotečí a na svazích dynamického terénu nad nimi, a výrobní, bezprostředně na část obytnou na severu a severozápadě navazující a vstupující jako klín téměř až do centra.

Základní viditelnou osou města, značně negativně působící v městském organizmu, je silně frekventovaný dopravní koridor - silnice I/13 a železniční trať. Prochází městem severojižním směrem a spolu s členitým terénem dělí město na několik celků - centrum, lázeňsko-rekreační sektor, výrobně - obytný sektor Mosteckého předměstí a obytné sektory Teplické předměstí - Chlum a Pražské předměstí - Újezd, vzájemně propojené přes střed města. Toto plošné rozložení podporuje existenci centra v historickém jádru a jeho blízkosti. Sama atraktivita centra, rozšířeného o část Mosteckého předměstí může přispět k poměrně brzké regeneraci historického jádra.

Prostorové uspořádání města je působivé a dává velké možnosti uplatnění architektury v kombinaci s geomorfologickými útvary. Terén předurčující charakter města se výrazně uplatňuje v řešení vnitroměstských prostorů. Příkladem takovéto kompozice je historické jádro, zámek, kostel a radnice. Park a lázeňský areál jsou výraznými městotvornými prvky. Výraznou dominantou celého prostoru je vrch Bořeň.

3. Historie

Dobrá kvalita půdy, řeka Bílina se svými přítoky a členitost terénu umožňující ochranu před nepřítelem i výhodné spojení jak s oblastmi severně od Krušných hor, tak i se středními Čechami, to vše vytvářelo výhodné podmínky k usídlení člověka na Bílinsku již od mladší doby kamenné. Avšak teprve příchod Slovanů v průběhu 6. století vytvořil etnicky souvislé osídlení, které přetrvalo až do dnešních dnů.

Teplickou část Podkrušnohoří obývali podle Kosmovy kroniky Běliňané, ztotožňování zpravidla s Lemúzi, jejichž kmenové hradiště leželo nejspíše na Švédské (Pohanské) šanci u Zabrušan. Bohatě vybavený hrob lemúzské kněžny z 2. poloviny 9. století objevený roku 1850 v nedalekých Želénkách dokládá, že u tohoto kmene již existovala bohatá a mocná vládnoucí vrstva. Význam zabrušanského hradiště začal upadat v souvislosti se sjednocováním země pod vládou pražských Přemyslovců. V 10. století se správním střediskem, jímž přemyslovská moc zasahovala do českosaského pomezí, stalo bílinské hradiště, vystavěné na rulovém ostrohu v místech dnešního zámeckého parku nad městem. V listině papeže Jana XV. o založení břevnovského kláštera z roku 993 se již objevil termín "*provincia Belinensis*".

Důležitost bílinské pevnosti se ukázala v době války knížete Břetislava I. s císařem Jindřichem III. v roce 1040. Do severních Čech se pokusil s nepřelíživým počtem vojskem dostat míšeňský markrabí Ekkehard. Tehdejší bílinský kastelán Prkoš měl k dispozici dost sil, aby mohl postupu Sasů zabránit. Ekkehard však Prkoše podplatil a jeho vojsko prošlo bez nesnází zemskou branou u Chlumce, kterou Prkoš dostatečně nehájil, a po devět dní plenilo krajinu kolem řeky Bíliny. Možná tehdy bylo zničeno hradiště u Zabrušan. Po vítězství nad Jindřichem III. v bitvě u Brůdku (u Domažlic) přitáhl na sever kníže Břetislav. Ekkehard rychle uzavřel mír a odtáhl. Kastelán Prkoš byl jako zrádce krutě mučen, popraven a vhozen do řeky Bíliny.

Výrazným mezníkem v historickém vývoji bylo působení rodu Hrabšiců. Hrabšici si v průběhu 12. století vytvořili ze statků v bílinské provincii mohutnou základnu. Zakladatel rodové moci Hrabš byl u dvora pražských knížat. V letech 1189 - 1197 nejvyšším komorníkem a jeho mladší bratr Slavek je uváděn v roce 1207 jako bílinský kastelán. V letech 1198 - 1201 a 1212 - 1226 působil jako přední dvořan Přemysla Otakara I. Udržoval si i vlastní družinu a dvůr, jehož členy byli vladař (villicus), jídlonoš, číšník a celník. Jeho potomci sídlili na hradě Oseku a používali rodového jména páni z Rýzmburka (Osek = Riesenberg).

Šlechta napodobovala panovníka nejenom způsobem života, ale i zakládáním kostelů, klášterů a poddanských městeček. Jestliže založila manželka krále Vladislava II. Judita v letech 1158 - 1164 v Teplicích benediktinský klášter, vybudoval Slavek v letech 1196 - 1198 cisterciácký klášter na svém rodovém zboží v Oseku. Ve dvacátých letech 13. století založila Vratislava, manželka Kojaty z rodu Hrabšiců, klášter sester Božního hrobu ve Světcí. Současně vznikala velmožská městečka, klášterní Teplice, Duchcov (původně Hrabšín), Bílina a ve 14. století Krupka. Královská moc si vytvořila v této oblasti opěrné body založením královských měst Mostu a Ústí.

Bílina si zpočátku 13. století ještě udržela postavení centra provincie, jako poslední kastelán je uveden roku 1222 Jaroš. Potom se působíště správního střediska přesunulo do královského města Mostu. Roku 1237 daroval král Václav I. Bílinu svému oblíbenci Ojřovi z Frýdberka, cizinci, který přišel na královský dvůr z okolí Fuldy a údajně přinesl do Čech znalost

rytířských turnajů. O Ojířově oblíbě u krále svědčí velkorysost tohoto obdarování, neboť Bílina byla prvním správním hradem, jenž se dostal do šlechtických rukou.

Ačkoli byl název města uveden již v zakládací listině břevnovského kláštera z roku 993, nedá se říci, že by byla Bílina v tomto období skutečně městem. Spíše se tu postupně pod hradištěm kolem Mstišova dvorce a kostela rozrůstala trhová ves, která se postupně měnila v město. V roce 1208 je již v pramenech uváděno tržiště a o městečku se poprvé mluví v roce 1263. Ojíř z Frýdberka nechal postavit na špici ostrohu vedle bývalého hradiště gotický hrad, na jehož místě stojí dnes bílinský zámek. Do nově budovaných opevnění pojal i městečko, jež tak bylo chráněno hradbami a vodními příkopy, využívajícími vody z řeky Bíliny. Hradby byly dále opravovány a budovány. Jejich zbytky se zachovaly v dnešní Seifertově ulici a v podobě tzv. husitské bašty, která je pozůstatkem městského opevnění z doby kolem roku 1470.

Bílina sice ve 12. století ztratila svůj politický význam, avšak udržela si dosavadní vliv jako církevní středisko. Původně soukromý Mstišovův kostel sv. Petra a Pavla z roku 1061 postupně převzal funkci farního kostela, a když se na počátku 13. století pražské biskupství rozčlenilo na menší obvody - arcijáhensství, stala se Bílina církevním střediskem celé oblasti. Hned první známý bílinský arcijáhen Benedikt neboli Beneš byl významným rádcem, písařem a od roku 1220 kancléřem krále Přemysla Otakara I.

Rozsah bílinského dominia je částečně znám teprve z 15. století. Tehdy k němu patřily Chudeřice, Kučlín, Dřínek, Štěpánov, Újezd, část Radovesic a Zlatníky. Tento výčet zcela určitě není úplný. Je však jasné, že na obsazování farností na tomto panství ve 14. století a v době předhusitské měli rozhodující vliv němečtí rytíři z Chomutova, kteří byli patrony kostela sv. Petra a Pavla. Bílinské panství bylo v době předhusitské převážně německé a katolické, a tak je téměř jisté, že šlechtici, měšťané a nejspíše i sedláci husitské myšlenky ani jejich nositele nevíтали, ale naopak jim kladli odpor. Když ve dnech 4. - 11. července 1421 táhli Pražané spolu s Lounskými a Žateckými do severozápadních Čech, zaútočili také na opevněnou Bílinu. Pražský kolegiát, kronikář v tomto období, k události poznamenal: "*...téhož roku Pražané... Bílinu, město i hrad zkazili útokem a četné lidi upálili a zavraždili*". Husité dobyli také Duchcov a vypálili osecký klášter, avšak po neúspěchu při dobývání Mostu se stáhli do vnitrozemí.

V dalším průběhu husitských válek zde probíhaly četné boje mezi místní, převážně německou a katolickou šlechtou podporovanou ze Saska a husity, kteří se pokoušeli celou oblast plně ovládnout. V průběhu těchto bojů získal Bílinu Jakoubek z Vřesovic, husitský hejtmán, jenž nashromáždil velký majetek. V roce 1435, když vyjednával na sněmu v Brně s králem Zikmundem, byl titulován jako držitel hradu a města Bíliny, dále hradu Kostomlaty, Kyšperku, Andělské Hory na Karlovarsku, Žlutic, Teplíc a Ústí. Aby udržel své bohatství, byl ochoten se spojit s každým, kdo mu mohl prospět. V roce 1438 pomohl Sasům porazit své bývalé spolubojovníky, vojsko Lounsko-žateckého svazu v bitvě u Želenic. Nakonec se stal stoupencem *Jiřího z Poděbrad*. Všechny statky získané za husitských válek sice neudržel, přesto se stal zakladatelem velkého rodového majetku.

Bílinu však musel pod tlakem saských knížat vrátit v roce 1436 pánům z Koldic. Ti drželi město až do roku 1502, kdy mamotratný Těma z Koldic je byl nucen postoupit Děpoldovi z Lobkovic, zakladateli bílinské větve starobylého českého šlechtického rodu. V roce 1513 pak získali Lobkovicové hrad a panství do dědičného držení. V této době prodělávalo město nový rozkvět. V roce 1510 udělil král Vladislav II. měšťanům právo pořádat na sv. Martina jarmark, který mohl trvat sedm dní. Rozvíjela se činnost řemeslnických cechů, z této doby pochází cechovní pořádek bednářů z roku 1538, krejčích z roku 1550, ševců z roku 1570. V roce 1549 dostalo město od krále Ferdinanda I. nový městský znak, který je užíván dodnes. V roce 1590 obdrželi měšťané od vrchnosti várečné právo. Rozkvět města však zpomalilo několik požárů. V roce 1568 zničil velký oheň městský kostel sv. Petra a Pavla a značnou část města. Po tomto požáru bylo vystavěno mnoho nových domů a přestavěn byl také v letech 1573 - 1575 městský kostel.

V průběhu 16. století žili Češi a Němci vedle sebe. Krupka a Duchcov měly německý ráz, Teplice byly dvojjazyčné - teprve od roku 1640 se v tomto lázeňském městě začaly vést městské knihy pouze německy. Jižní část Teplicka byla spíše česká, alespoň gruntovní knihy vesnic byly vedeny až do saského vpádu roku 1631 česky. Bílina byla také od husitského období česká. Většina šlechty, měšťanů a dalších obyvatel této oblasti se držela protestantské víry, bílinští - Lobkovicové a zřejmě i převážná část bílinských měšťanů byli katolíky. Důsledkem malého zájmu o katolické náboženství bylo i zrušení klášterů ve Světcí a Oseku, jejichž majetek byl v roce 1580 převeden pražskému arcibiskupství jako náhrada za majetek ztracený v husitských válkách.

Třicetiletá válka znamenala pro Bílinu - jako i pro celou zemi - velkou pohromu. Katolické město sice nemuselo být násilně rekatolizováno, avšak to se netýkalo jeho okolí. Již po roce 1625 konal bílinský panský hejtman Butz s vojáky naverbovanými v Mikulově dragonády do horských vesnic bílinské državy, aby jejich obyvatele donutil k přijetí katolické víry. Pohromou byly pro město i švédské nájezdy. Například v roce 1634 Švédové při obsazování města vypálili zámek a deset domů. S tím, jak se město a okolí vzpamatovávalo z ran třicetileté války, začala se znovu rozvíjet stavební činnost. V letech 1665- 1697 vládl v Bílině hrabě Václav Ferdinand Lobkovic, význačný císařský diplomat. Působil jako vyslanec v Bavorsku, Francii a Španělsku a za své služby obdržel tehdy velmi ceněný řád Zlatého rouna. Aby dostal svým reprezentačním nárokům barokního kavalíra, rozhodl se přestavět bílinské sídlo. Pozval si italského architekta Antonia della Portu, který na místě bývalého hradu vystavěl v letech 1675 - 1682 raně barokní zámek. Za tuto stavbu zaplatil hrabě Lobkovic 24 609 zlatých, z toho dostal stavitel 1221 zlatých, políři 2 400 zlatých a zedníci 2 755 zlatých. Bílina tak získala jednu ze svých význačných dominant. Ve stejném období byla rekonstruována bašta Manda, součást obranného systému původního hradu. Stavební ruch se nevyhnul ani městu. Byl postaven kostel sv. Štěpána, který se ale do dnešních dnů nedochoval. Vznikla nová budova arciděkanství a byla postavena další radnice. Obě budovy však získaly nynější podobu až v 19. století. Z množství soch dodnes zdobí bílinské náměstí kašna se sochou sv. Floriána a mariánský sloup od G. P. Toscana z roku 1682.

Od roku 1707 se vlády nad panstvím ujala sestra hraběte Václava Ferdinanda Eleonora, která se provdala za člena roudnické větve Lobkoviců knížete Filipa. Po její smrti rok 1720 vymřeli bílinští Lobkovicové po přeslici a vlády nad dominiem se ujala roudnická větev tohoto rodu. V době vlády kněžny Eleonory se v Bílině zvláště rozvíjelo lázeňství.

Zdejší minerální voda se užívala k léčebným účelům odedávna. Kronikář Václav Hájek z Libočan vypráví o tom, jak čeledín zemana Košťála objevil léčivý pramen. Dále hovoří o bájných přemyslovských knížatech Nezamyslovi, Mnatovi a Vojenovi, kteří údajně povolávali horníky ze Slaného, aby odpařovali z minerálky vřídelní soli. Tyto Hájkovy smyšlenky svědčí o tom, že v 16. století, kdy psal svou kroniku, byly zdejší prameny obecně známy a používány.

V této době již stály v dnešním parku na Kyselce lázeňské budovy a v tamní hrnčárně se plnila minerální voda do hlíněných džbánek, které byly zalévány voskem, baleny do beden a rozesílány do širého okolí. V roce 1712 byly prameny vyčištěny a tři z nich byly upraveny k používání. Velký podíl na využití minerálních zdrojů měl geolog a balneolog Franz Ambros Reuss (1761 - 1830), který vydal v Praze knihu o významu a složení bílinské vody. O tom, že byly v roce 1782 již známy léčebné účinky bílinské kyselky, svědčí dobový latinský

nápis na mramorové desce zasazené v čele lázeňské terasy. Rostoucí oblibu lázeňské vody dokládá její stále se zvyšující odbyt v Čechách i v cizině.

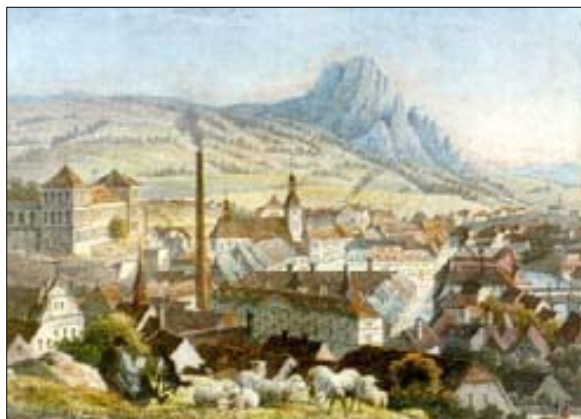
Bílinské lázně se v 19. století dále rozrůstaly, avšak vždy žily ve stínu lázní v Teplicích. Navštívila je řada významných osobností. V roce 1791 vystoupil spolu s dr. F. A. Reussem na Bořeň velký přírodovědec a cestovatel Alexander von Humboldt. V letech 1810 – 1813 několikrát zavítal do Bíliny (obvykle z Teplic) J. W. Goethe, v roce 1812 dokonce s Beethovenem. Z roku 1810 nejspíše pochází jeho kresby z naší oblasti. Ve čtyřicátých letech navštívil Bílinu Karel Havlíček Borovský. V roce 1855 byl zbudován rozsáhlý lázeňský park. Lázeňské budovy i stavba zřídelního závodu, které zůstaly dodnes, jsou dílem architekta Sablicka z let 1875 - 1900. Proslulá lesní kavárna stála původně na zemské jubilejní výstavě v Praze v roce 1891, v následujících dvou letech pak byla postavena na nynějším místě.

V průběhu 19. století prodělala Bílina velký rozvoj související s průmyslovou konjunkturou. V první polovině tohoto věku byly postupně zbořeny hradby a brány, které znesnadňovaly expanzi výstavby města. V letech 1811 - 1812 byla postavena silnice Teplice - Bílina - Louny, v roce 1827 pak silnice na Duchcov, v roce 1863 byl vybudován kamenný most přes řeku Bílinu a roku 1872 získalo město železniční spojení na trati Ústí - Chomutov. Město se rozrůstalo, v roce 1830 mělo již 3 102 obyvatel.

Vývoj Bílinska silně poznamenala těžba hnědého uhlí. V malém množství se dolovalo již kolem roku 1750 v Chudeřicích, kdy těžba dosahovala zanedbatelných 109 okovů (tehdejších měrných jednotek). V roce 1792 se však zde vytěžilo již 62 000 okovů uhlí. Doly se pak dále otevíraly v oblasti Břežánek, Jenišova Újezdu a Hostomic. Ke konci 19. století byla pak těžba v ražených chodbách nahrazována těžbou povrchovou. Rozvíjel se i další průmysl. V roce 1835 vznikl v Bílině cukrovar a po něm porcelánka, v roce 1893 začala pracovat sklárna Engels. Roku 1913 byla uvedena do provozu huť v Chudeřicích, v roce 1918 zde zahájila výrobu sklárna.

Rozšiřoval se také společenský život. V roce 1797 vznikl spolek bílinských ostrostřelců. Velké naděje vyvolal mezi obyvateli revoluční rok 1848. Ve městě se konaly velké slavnosti a vznikla zde národní garda. 7. září 1848 byla zrušena roboty. Lobkovicové si však své panství podrželi, pouze přestali vykonávat přenesenou státní moc, kterou od nich převzal v roce 1850 okresní úřad. I potom se však Lobkovicové dále podíleli na rozvoji města

a zvláště lázní. Spolkový život se pak dále rozvíjel. V roce 1855 vznikl mužský pěvecký sbor a v roce 1863 tělocvičný spolek.

Rozvoj průmyslu s sebou přinášel příliv českého obyvatelstva. Jeho počet stoupal. Zatímco v roce 1880 bylo v Bílině 7,5% Čechů a v roce 1910 19,5%, po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 se již třetina obyvatel města hlásila k české národnosti. Město mělo v této době přes 9 tisíc obyvatel. Rozvoji českého národního života pomáhaly od sklonku 19. století spolky, jako např. Matice školská, Občanská beseda aj. Němečtí radní zorganizovali stavbu nové školy

již v letech 1868 - 1869. Čeští obyvatelé měli však s posíláním svých dětí do české školy potíže. Ta byla v Bílině otevřena v roce 1889, od roku 1907 probíhalo vyučování v bývalé stodole. Nová škola byla otevřena na dnešní Lidické třídě teprve roku 1923. Na konci 19. století a před I. světovou válkou vznikly ve městě ještě další instituce. V roce 1871 byla založena bílinská spořitelna. Stavba dnešní dominanty města, secesní radnice v letech 1908 - 1911, svědčí o velkorysých záměrech a možnostech tehdejší městské rady.

První světová válka přerušila vývoj města a vedla k rozpadu rakousko-uherské monarchie a ke vzniku Československa 28. října 1918. 30. října obsadili členové Sokola spolu s osvobozenými srbskými zajatci pod vedením poručíka Karla Skřivánka dělostřelecká kasárna v Chudeřicích. Ještě téhož dne se konala oslava vyhlášení republiky na bílinském náměstí, na níž promluvil redaktor Karel Brožík. Vznikl okresní národní výbor v čele s Rudolfem Tikovským, hlásící se k pražskému Národnímu výboru, v této době nejvyššímu orgánu státní moci. Němečtí obyvatelé přijali vznik Československé republiky většinou s odporem. V Bílině existoval v letech 1918 - 1919 "Volkswehr" na obranu německých obyvatel a jejich zájmů. Posádka v chudeřických kasárnách však sehrála významnou roli při obsazování okolních měst v průběhu listopadu a prosince roku 1918 a také při uklidnění situace v Bílině. Hlavní úlohu při ustavení nové republiky nakonec hrála mírová konference v Paříži.

V období první republiky měli němečtí obyvatelé Bíliny všechny možnosti k národnostnímu i kulturnímu vyžití. V roce 1920 vytvořili z dosavadní lidové knihovny městskou knihovnu, v roce 1921 začalo pracovat první vlastivědné muzeum, které sídlilo v radnici. V roce 1923 vznikla pomocná škola, roku 1935 se ustavilo vlastivědné muzeum na Újezdě a v roce 1937 bylo otevřeno sportovní zařízení DFK. V průběhu třicátých let podlehla velká část zdejších Němců vlivu nacistických myšlenek. Po válce pak bylo provedeno vysídlení valné většiny Němců, takže v roce 1947 již žilo v Bílině 9 tisíc převážně českých obyvatel.

4. Analýza stávajícího stavu

4.1 Obyvatelstvo, domácnosti a bydlení

Cílem této kapitoly bylo provést deskripční detailnější analýzu stavu a trendů v oblastech demografických charakteristik mající význam pro socioekonomický rozvoj území. Součástí této kapitoly je též i zhodnocení úrovně bydlení, především pak problematiky dostupnosti bytového fondu z hlediska budoucích rozvojových potřeb města. Z hlediska objektivní analýzy bylo hleděno porovnání zjištěných údajů s územně vyššími daty (okresem, krajem, ČR) a porovnání sledovaných dat v delší vývojové řadě.

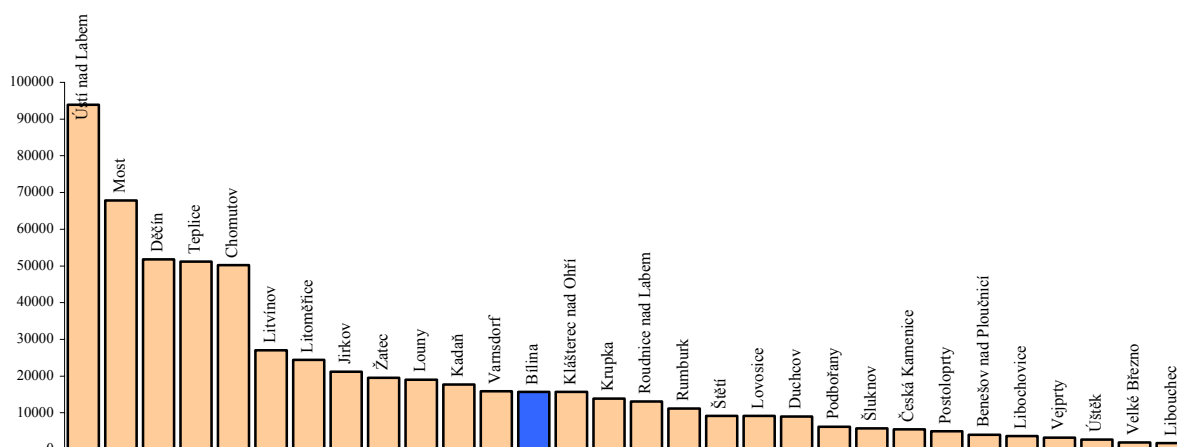
4.1.1 Obyvatelstvo

Záměrem této části analýzy bylo zjistit vývojové trendy v oblasti demografie, především pak definovat základní charakteristiky místní populace, kterými se město odlišuje od celorepublikového průměru, resp. které pro město znamenají limitující nebo rozvojový prvek.

Počet obyvatel

K 1. 1. 2005 bylo v Bílině hlášeno k trvalému pobytu celkem 15 669 obyvatel. Tento počet tvořil přes 12 % obyvatel teplického okresu a necelého půl procenta obyvatel Ústeckého kraje. Bílina je z hlediska počtu obyvatel 13. největším městem v Ústeckém kraji.

Graf. č. 1 – Srovnání počtu obyvatel ve vybraných městech Ústeckého kraje (na 1000 obyv.)

Dlouhodobý vývoj obyvatelstva

Dlouhodobé vývojové trendy v Bílině působily na demografickou strukturu města ve 20. století v několika poměrně dynamických vlnách. Poměrně stabilní a plynulý mírný růst obyvatelstva před 2. světovou válkou byl narušen po skončení tohoto konfliktu vystěhováním německého obyvatelstva a jeho částečným dosídlením z vnitrozemských částí země. V druhé polovině století ve městě, jako v celém regionu, dochází k prudkému rozvoji industrializace spojené zejména s těžbou surovin a budováním energetické základny. Tento rozvoj byl však velmi extenzivní, což se projevilo samozřejmě i v demografické situaci města. S industrializací města byla spojena masivní výstavba panelových bytů v rámci tzv. komplexní bytové výstavby, jejíž dislokace byla velmi tvrdě řízena centrálním rozhodováním. Tento trend již dále nepokračuje a těžší řešení problematiky se přesouvá do kvalitativního pohledu na rozvoj obytného území. Obecně se to projeví v tom, že počet bydlících nebude nadále závislý na rozsahu přírůstku nově postavených bytů.

Vývoj počtu obyvatel byl plně závislý na přírůstku bytů. Tento trend vrcholil v období let 1975 -1980, kdy bylo ve městě nejvíce bydlících osob (více než 18,5 tis.). V letech 1981 - 1991 se přírůstek bytů radikálně snížil, a to se okamžitě projevilo na křivce populačního vývoje. Hodnoty počtu obyvatel měly sestupný trend a tento trvá v podstatě do současnosti. Úbytek osob je způsoben hlavně zápornými hodnotami migračního salda.

Dá se předpokládat, že nastolený trend úbytku obyvatel Bíliny bude pokračovat i nadále. Klíčové jsou a budou kvalitativní změny – počet a rozmanitost pracovních příležitostí, mzdová úroveň, regenerace panelových domů atd. V tomto smyslu přestává být růst obyvatelstva smysluplným cílem územního a regionálního plánování, politiky městské samosprávy apod.

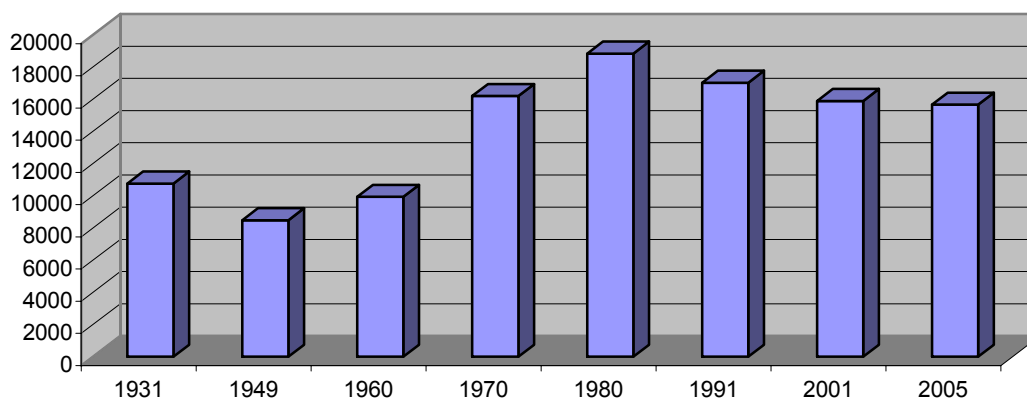
Pokud jde o vývoj rozmístění obyvatelstva v rámci administrativní obce, lze postihnout dlouhodobý úbytek stálých obyvatel v centru, což souvisí s výše zmíněnou extenzivní výstavbou panelových obytných komplexů. Mimo přirozený střed města, existuje několik dalších zvýšených koncentrací bydlících osob, kde se dá předpokládat stabilizace případně mírný rozvoj osídlení i v budoucnosti, a to v oblasti obytného souboru Za Chlumem I., kde bylo 4,3 tis. trvale bydlících, a s jeho další částí Za Chlumem II. o dalších 1,5 tis. osob více. Poněkud menší protiváhu tomuto tvoří obytné území na západním okraji města - Pražské předměstí, Újezd s přibližně 5,2 tis. bydlících.

Tab. č. 1 – Vývoj počtu obyvatelstva v Bílině

Rok	1931	1949	1960	1970	1980	1991	2001	2005
Bílina	10 755	8 487	9 927	16 196	18 836	17 025	15 890	15 669

Zdroj: ČSÚ 2005, SLDB 2001

Graf č. 2 – Vývoj počtu obyvatel v Bílině v letech 1931 - 2005

Prostřednictvím tabulky č. 1 a grafu č. 2 je kvantifikován vývoj od hlavního období industrializace až do současnosti, vývoj, v jehož rámci došlo k několika zásadním společenským zvrátům – dvě světové války, okupace a následná národnostní výměna obyvatelstva, socialistické změny a konečně návrat do demokratické vývojové trajektorie.

Demografická struktura a současný populační vývoj

Současné demografické poměry jsou převážně důsledkem dlouhodobějších tendencí u obou typů procesů populačních změn tj. přirozené reprodukce obyvatelstva na jedné straně a migrace na straně druhé.

Strategický plán rozvoje města Bíliny – Profil města

V případě populačního vývoje Bíliny platí, že v průběhu prvé poloviny devadesátých let minulého století došlo k zásadnímu zhoršení obou zmíněných procesů. Hlavní příčiny těchto změn mají obecnější povahu a lze je proto označovat za všeobecně platné nejen pro Českou republiku, ale do značné míry i pro evropské posttotalitní země:

- U přirozeného vývoje obyvatelstva dochází od devadesátých let k závažným změnám demografického chování obyvatelstva. Charakteristické je nejen omezování velikosti rodin, ale zejména odkládání doby (věku) pro zakládání rodin. Důsledkem byl a je výrazný pokles porodnosti a celkové stárnutí populace, které navíc podporují i pozitivní změny úmrtnostních poměrů.
- U migračního vývoje dochází v důsledku proměn bytové politiky a deformace nově vytvářeného bytového trhu k obratu v migračních tocích ve prospěch venkovských sídel a nejmenších měst. Postupně se prosazuje nejen žádoucí suburbanizace v zázemí velkých center, ale i všeobecná diferenciací dosažitelnosti bydlení (finanční náročnost, rychlost výstavby atd.), která je orientována inverzně vůči sídelní hierarchii.

Tab. č. 2 – Vývoj věkové struktury obyvatelstva v letech 1991 a 2001

Podíl obyvatel ve věku (%)	Rok	Bílina	Okres Teplice	Kraj Ústecký	ČR
0 – 14	1991	3 668	25 963	21,6	21,0
	2001	2 748	20 755	16,9	16,2
15 – 59	1991	10 592	76 357	60,9	61,2
	2001	10 763	86 075	66,3	65,4
60 a více	1991	2 765	25 552	17,5	17,8
	2001	2 379	21 968	16,7	18,4
Průměrný věk	2001	37	38	38	39
Počet obyvatel	2001	15 890	126 098	820 219	10 230 060

Zdroj: Výsledky cenzů 1991 a 2001 (ČSÚ).

Přirozený pohyb a migrace

Počet obyvatel města je ovlivňován přirozenou měnou a migrací. V následujících tabulkách je znázorněn trend jak z hlediska přirozeného pohybu obyvatel, tak z hlediska pohybu obyvatel způsobeného migrací. Přes klesající trend přirozeného přírůstku vykazuje Bílina každoročně vyšší počet narozených než zemřelých (s výjimkou roku 1995). Z hlediska pohybu obyvatel je však významnější trend úbytku obyvatel způsobeného stěhováním obyvatel z města. Vysoký migrační úbytek obyvatel Bíliny má vliv na celkový ukazatel pohybu obyvatel, který standardně několik posledních let vykazuje zápornou hodnotu nebo jen jednotkové přírůstky.

Tab. č. 3 - Pohyb obyvatelstva v Bílině - trend

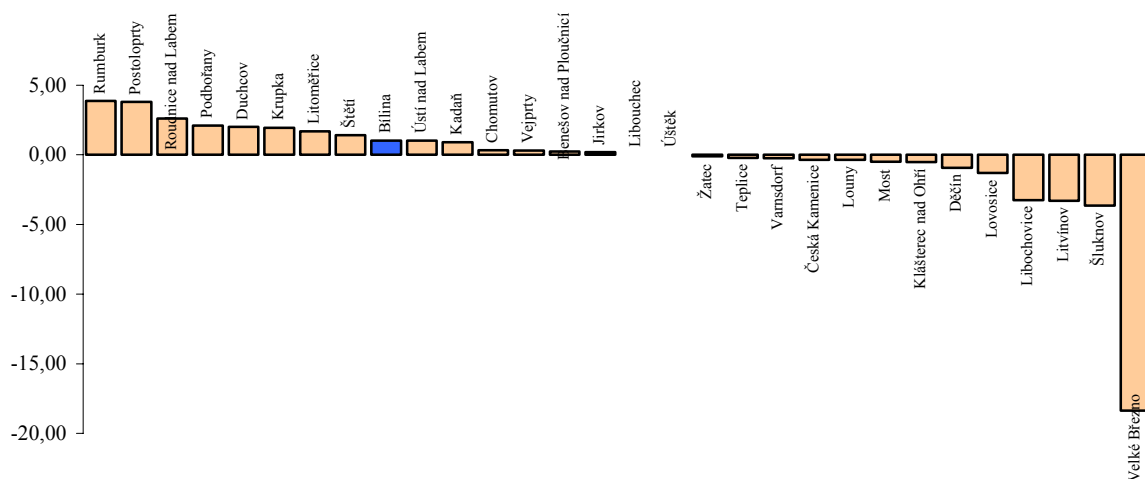
Sledovaný ukazatel	1960	1991	1995	2000	2004
Narození	148	217	172	165	166
Zemřelí	77	195	183	155	150
Přirozený přírůstek	71	22	-11	10	16
Přistěhovalí	628	343	370	9	373

Strategický plán rozvoje města Bíliny – Profil města

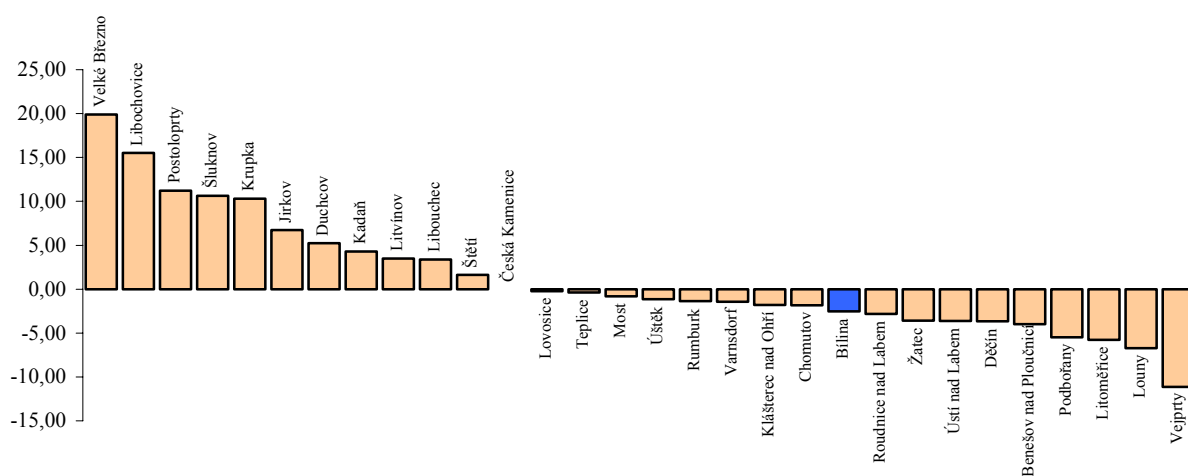
Sledovaný ukazatel	1960	1991	1995	2000	2004
Vystěhovalí	364	593	331	264	413
Migrační přírůstek	264	-260	39	-255	-40
Celkový přírůstek/úbytek	335	-238	28	-245	-24

Zdroj: ČSÚ 2005

Graf. č. 3 – Přirozený přírůstek ve vybraných městech Ústeckého kraje (na 1000 obyv.)

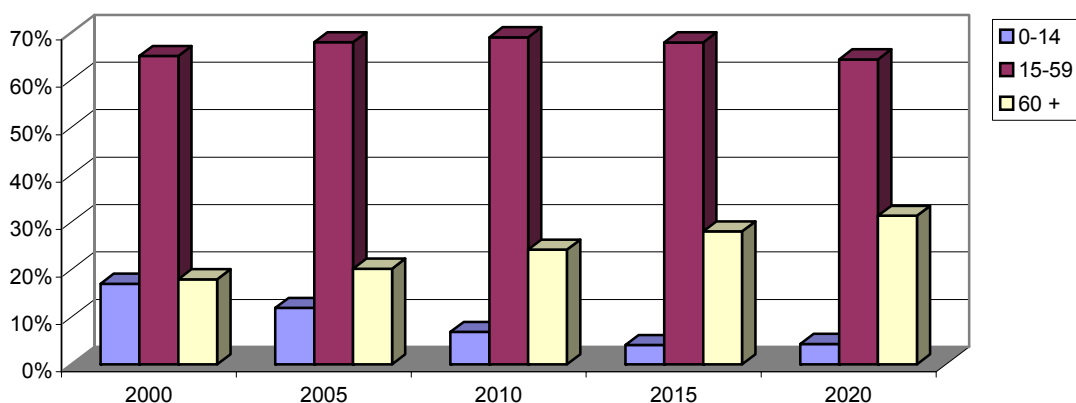

Graf. č. 4 – Migrace ve vybraných městech Ústeckého kraje (na 1000 obyv.)

Graf č. 5 znázorňuje vývoj podílu jednotlivých ekonomických skupin obyvatelstva podle demografické prognózy. V předproduktivním věku (0-14 let) je v Bílině 17,3% obyvatel, 66,3% je v kategorii produktivní (15-59 let) a v kategorii poproduktivní (60+) je 16,4% obyvatel. V porovnání s okresem Teplice, Ústeckým krajem, ale i celou ČR je v současné době struktura ekonomických skupin stejná či do jisté míry obdobná. Dle celkové demografické prognózy ČR se v průběhu následujících 15 let ale podíl nejstarší ekonomické skupiny zvětší na dvojnásobek, což bude mít velký vliv na zvýšení nároků a potřeb kladených na sociální služby. Školství bude muset reagovat na snižující se poptávku po školských zařízeních. Lze přepokládat, že k obdobnému vývoji bude docházet i v Bílině.

Graf č. 5 - Prognóza vývoje podílu ekonomických skupin obyvatelstva

Národnostní složení

Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 bylo umožněno občanům, aby se přihlásili k národnostní skupině podle vlastního rozhodnutí. Bylo tak umožněno sčítaným osobám přihlásit se vedle české národnosti i k národnosti moravské, slezské nebo rómské. Z výsledků sčítání obyvatelstva vyplývá, že 92 % obyvatel města Bíliny se hlásí k české národnosti. Z ostatních národností jsou nejvíce zastoupeny národnosti slovenská a německá.

Tab. č. 4 - Národnostní složení obyvatelstva města Bílina

	Obyv. celkem	Česká	Moravská	Slezská	Slovenská	Německá	Polská	Romská	Ukrajinská	Vietnamská
Bílina	15 890	14 668	23	0	408	214	10	58	20	33
%	100	92,1	0,1	0	2,6	1,3	0,1	0,4	0,1	0,2

Zdroj: ČSÚ 2005, SLDB 2001

Vzdělanost

Ukazatel vzdělanostní struktury obyvatelstva vyjadřuje počet obyvatel s nejvyšším ukončeným stupněm vzdělání. Ta je v Ústeckém kraji již tradičně na velmi nízké úrovni. V níže uvedené tabulce jsou však hodnoty uvedené u města Bílina v porovnání s uvedenými vybranými městy ještě relativně méně příznivé. V porovnání s ostatními městy okresu Teplice je v Bílině nejvíce obyvatel se základním vzděláním, poměrně málo se vzděláním středním a nejméně s vysokoškolským. Tento stav je ještě nepříznivější na území obce s rozšířenou působností Bílina.

Tab. č. 5 - Vzdělanostní složení obyvatelstva ve vybraných městech regionu v roce 2001

Obec		Základní	Střední odborné	Úplné střední	Vysokoškolské	Nezjištěno
Krupka	abs.	3 233	4 423	2 092	405	210
	%	23,27	31,83	15,06	2,91	1,51
Duchcov	abs.	2 406	3 086	1 276	223	67
	%	26,92	34,53	14,28	2,50	0,75
Teplice	abs.	10 756	15 620	10 946	3 258	706

Strategický plán rozvoje města Bíliny – Profil města

Obec		Základní	Střední odborné	Úplné střední	Vysokoškolské	Nezjištěno
	%	21,09	30,62	21,46	6,39	1,38
Bílina	abs.	4 161	5 519	2 503	380	163
	%	26,55	35,22	15,97	2,43	1,04
Obec s rozšířenou působností Bílina	abs.	5 620	7 250	3 009	432	223
	%	27,34	35,27	14,64	2,10	1,08

Zdroj: ČSÚ 2005, SLDB 2001

4.1.2 Domácnosti a bydlení

Domácnosti

K datu posledního sčítání k 1. 3. 2001 bylo v Bílině evidováno celkem 1 503 domů, z toho 1 398 domů trvale obydlených. V těchto domech bylo 6 520 trvale obydlených bytů. Na 1 byt připadalo v průměru 2,41 osob. Uvedené charakteristiky byly příznivější v porovnání s rokem 1991, ale přírůstek bytů byl oproti předchozím dekádam velmi nízký. V důsledku celkového úbytku obyvatelstva se však vybavenost byty dále zlepšila a je nad celostátním průměrem.

Základní informace o rozsahu a stavu bytového fondu k r. 1991 a 2001 shrnují tab. 6, o stáří bytů pak tab. 7. V tab. 8 je prezentováno srovnání vývoje cenových domácností a bytů v letech 1991 a 2001.

Ze souboru těchto údajů vyplývají následující závěry:

- Bytový fond města je relativně mladý a kvalitní, což je charakteristické pro většinu našich středních a menších měst. V případě Bíliny existuje poměrně vysoký podíl bytů v rodinných domech k tomu se stoupající tendencí.
- V porovnání se sedmdesátými a osmdesátými lety minulého století, došlo k mimořádnému snížení intenzity bytové výstavby.
- Také v případě Bíliny se prosazují dlouhodobější tendence obecného typu ve sféře velikostní struktury cenových domácností (dále CD). Nejpodstatnější je zvyšování podílu CD jednotlivců, který k r. 2001 dosáhl v celé ČR 29,9 %, v Bílině dokonce 31,7 % (je to méně než údaje za okres Teplice a Ústecký kraj). Dalším nepříznivým trendem je i zvyšování podílu CD bez vlastního bytu.

Tab. č. 6 - Srovnání vybraných charakteristik domovního a bytového fondu v roce 1991 a 2001

Ukazatel	Rok	Bílina	Části obce						Okres Teplice	Kraj Ústecký	ČR
			Bílina	Chudeřice	Mostecké Předměstí	Pražské Předměstí	Teplické Předměstí	Újezdské předměstí			
Domy celkem	1991	1 343	76	6	207	219	590	245	16 852	122 522	1 868 541
	2001	1 503	64	12	216	276	665	270	16 928	124 567	1 969 018
Domy trvale obydlené	1991	1 329	76	2	201	218	590	242	12 986	108 177	1 597 076
	2001	1 398	50	3	202	267	692	247	15 469	105 241	1 630 705
Byty trvale obydlené	1991	15 685	124	2	358	10 323	4 038	840	43 775	222 421	3 705 681
	2001	6 520	97	4	362	1 078	4 076	903	51 776	322	3 827 678
Z toho: - % v RD	1991	61,0	39,5	0	69,6	74,0	50,5	75,5	56,3	48,3	41,2
	2001	68,5	34,4	100	82,9	79,3	57,3	80	67,5	30,1	42,6

Zdroj: Výsledky cenů 1991 a 2001, ČSÚ, Praha.

Strategický plán rozvoje města Bíliny – Profil města

Tab. č. 7 – Stáří bytového fondu 2001

Byty postavené v letech		Bílina	Okres Teplice	Kraj Ústecký	ČR
Do r. 1919 a nezjištěno	abs.	216	4 438	46 461	455 549
	%	15,7	29,2	14,4	11,9
1920 –1945	abs.	368	4 045	41 343	561 934
	%	26,7	26,6	12,9	14,7
1946 – 1980	abs.	521	3 597	151 447	1 868 940
	%	37,9	23,7	47,0	48,8
1981 - 2001	abs.	271	3 124	82 677	941 255
	%	19,7	20,5	25,7	24,6
Průměrné stáří trvale obydlených domů	2001	50,4	53,7	56	55,4

Zdroj: Výsledky cenzů 1991 a 2001, ČSÚ, Praha.

Tab. č. 8 – Charakteristika bytových a cenzových domácností dle SLDB 2001

Ukazatel	Bílina	Okres Teplice	Kraj Ústecký	ČR
Bytové domácnosti	6 520	51 776	321 928	3 827 678
Cenzové domácnosti (CD)	6 982	56 266	356 126	4 270 717
CD jednotlivců	2 211	18 966	116 108	1 276 176
% CD jednotlivců z CD celkem	31,7	33,7	32,6	29,9

Zdroj: Výsledky cenzů 2001, ČSÚ, Praha.

Celkový útlum bytové výstavby odpovídá rostoucím migračním ztrátám a celkovému poklesu počtu obyvatelstva města. Určité zlepšení může sice v budoucnosti přinést odstranění deformací současného bytového trhu, ale k zásadnímu obratu současného vývoje pravděpodobně nedojde, neboť postupné přenášení rezidenční funkce z měst do jejich zázemí je obecným trendem. Částečné zvýšení bytové výstavby by bylo žádoucí a to především v zájmu zlepšení struktury bytového fondu, zvýšení velikostní diferenciace bytů, rozvoje nových forem bydlení pro sociálně slabší a speciálně pro nejstarší obyvatelstvo apod.

Tab. č. 9 - Domácnosti podle typu a počtu členů v Bílině

Typ domácnosti	Počet	%
Úplné rodiny	3 733	53,5
- bez závislých dětí	2 040	
- se závislými dětmi	1 693	
Neúplné rodiny	924	13,2
- bez závislých dětí	323	
- se závislými dětmi	601	
Nerodinné domácnosti CD	114	1,6
CD jednotlivců	2 211	31,7
Úhrn	6 982	100

Zdroj: ČSÚ 2005, SLDB 2001.

Z hlediska samotného populačního vývoje v blízké perspektivě jsou „kvantitativní“ předpoklady velmi omezené:

- Pravděpodobné je zachování migrační ztrátivosti, což se promítne postupně i do zhoršování úrovně přirozené reprodukce a věkové struktury obyvatelstva.
- Navzdory stagnaci nebo i mírnému poklesu obyvatelstva může v dalších letech docházet k prohlubování problémů v oblasti bydlení. Bez zvýšení současné intenzity bytové výstavby a bez prohloubení diferenciací forem bydlení (velikostní a kvalitativní strukturace bytů), dojde pravděpodobně u některých sociálních a demografických skupin obyvatelstva ke zhoršení jejich sociální situace.

Problematika řešení rozvoje obytných ploch v Bílině není příliš aktuální. V následujícím období bude spíše třeba změnit důležitost pořadí posledních let, nahradit kvantitu kvalitou. Důležitým prostorem, zasluhujícím si výrazné posílení obytné funkce, je vlastní historické jádro města. To bylo v minulosti vždy jejím nositelem a nejinak by tomu mělo být i v budoucnu. Problematiku prostředí panelových sídlišť je třeba řešit zahájením procesu jejich "humanizace". V podrobnějším měřítku navrhnout způsob doplnění a rekonstrukce zeleně, včetně architektonických doplňků, odpočinkových míst a zejména stavebních a architektonických úprav vlastních panelových objektů, s možností jejich rekonstrukce a využití k umístění některých zařízení vybavenosti.

4.2 Infrastruktura a technická vybavenost

V rámci této kapitoly by měla být podána základní charakteristika stavu technické infrastruktury, resp. kvality zásobování energiemi, vodou, plynem apod. Záměrem je také přesně definovat základní limity související s dopravní obslužností a to jak veřejnou dopravou, tak v důsledku špatného stavu, nízké kapacity nebo neexistence komunikací. Zmíněny by zde měly být další záměry rozvoje silniční a železniční sítě ovlivňující život ve městě.

4.2.1 Dopravní infrastruktura

Město Bílina je součástí pánevní oblasti, kde podstatná část přepravních vztahů má souvislost s těžební činností. Sídlím jsou vedeny některé významné dopravní tahy, které mají ve vztahu ke komplexní dopravní soustavě celé oblasti výrazně nadřazenou funkci. Jejich trasy jsou soustředěny do poměrně úzkého dopravního koridoru, vedeného v souběhu s tokem řeky Bíliny. Zmíněný dopravní koridor přichází do konfliktu s osídlením, kde dochází ke střetům s rozvojovými potřebami města, k narušování životního prostředí a bezpečnosti obyvatelstva ap. Město jako dopravní uzel a zdroj resp. cíl přepravních vztahů váže na ostatní velké sídelní útvary dalšími komunikacemi, na kterých zejména v poslední době výrazně narůstá intenzita zátěží.

Silniční síť

Vnější silniční síť je na řešeném území zastoupena tahem I/13 (mezinárodní označení E 442), který je součástí hlavní sítě a systému vymezených tahů. V současnosti má silnice mimo intravilán města čtyřpruhové uspořádání. Tah je velmi intenzivně zatížen, kde počet automobilů dosahuje hodnoty přes 9 tis. vozidel za den s 38% podílem nákladní dopravy. Rozhodující přepravní vztahy jsou evidovány na tranzitu a v oblasti regionální dopravy ve směru na Most a zejména pak na Teplice.

Silnice II/257 je na tah I/13 napojena v centru města a propojuje Bílinu s Louny. Má dvoupruhové uspořádání a zátěž přes 2 tis. vozidel denně. Nadřazený vnější komunikační systém doplňují silnice III. třídy.

Místní komunikační síť zahrnuje sběrné a obslužné trasy včetně průtahových úseků silničních tahů, které jsou zdrojem řady problémů ve vztahu dopravy k rozvojovým potřebám

města a života obyvatel v nich. Současný stav dopravy na průtahu je pro Bílinu nepřijatelný, vysoký podíl tranzitu a zejména pak nákladní dopravy není v souladu s požadavky města na bezkonfliktní automobilový provoz v centrální části sídelního útvaru.

Železniční síť

Železniční síť je v prostoru sídelního útvaru zastoupena tratěmi a zařízeními s vysokými zábory ploch kolejové dopravy. Souvisí to s těžební činností. Vysoký podíl tratí na plošnou jednotku je typický pro prostor SHP.

Městem je vedena hlavní železniční magistrála 1. hlavní tah. Má dvě větve - severní přes Oldřichov a jižní přes Úpořiny. Obě tratě přebírají zhruba 3/4 celkového objemu výkonů na tratích v SHP.

Územím je vedena hlavní trať vybrané sítě celostátních drah. V Bílině se dělí na dvě části, resp. větve:

1. větví je severní trasa vedená přes Oldřichov a je označena jako trať č. 130. Je po ní provozována obousměrná osobní doprava a u nákladní převažuje návoz prázdných vozů do pánve k nakládce uhlí.

2. větev je vedena jako trať č. 131 přes Úpořiny a slouží zejména pro odvoz ložených vozů z pánevní oblasti.

Tratě jsou dvoukolejné a elektrifikované. Na trati č. 130 to jsou zastávka Bílina - Kyselka, ŽST Bílina a zastávka Chotějovice, na trati č. 131 ŽST Bílina, zastávka Bílina - Chudeřice, ŽST Světec a zastávka Hostomice u Bíliny.

Hromadná doprava osob

Hromadná doprava je na území města zastoupena vnější autobusovou dopravou ČSAD, místní autobusovou ČSAD a železniční dopravou. Místní MHD je provozována ČSAD a zajišťuje detailní obsluhu území. Autobusové nádraží je lokalizováno v prostoru před nádražím ČD.

Vnější doprava zajišťuje zejména přepravu obyvatel za prací a dětí do škol. Nezastupitelnou úlohu má zejména v centrech osídlení mimo Bílinu, kde je jiný způsob hromadné dopravy buď vyloučen nebo má nepříznivé docházkové vzdálenosti. Autobusové nádraží je lokalizováno u ŽST Bílina, jeho kapacita plně vyhovuje i výhledovým požadavkům. Místní doprava je zajišťována linkou městského okruhu.

Letecká doprava

Z hlediska širších dopravních vztahů se v území uplatňuje veřejné vnitrostátní letiště Roudnice nad Labem – asi 60 kilometrů jihovýchodně od města.; je využíváno pro sportovní létání, výcvikové účely a pro nepravidelnou leteckou dopravu. Další sportovní letiště se nachází v Mostě asi 15 km od Bíliny. Nejbližší dostupné mezinárodní letiště je Praha-Ruzyně asi ve vzdálenosti 80 km od města nebo v Karlových Varech vzdálených zhruba 100 km od Bíliny.

Pěší a cyklistická doprava

Vysoká koncentrace pěšího provozu je patrná zejména v centru města v prostoru Mírového náměstí, Seifertovy a Břežanské ulice. V územním plánu se zde předpokládá zřízení pěší zóny, která zahrnuje i ulice Komenského, Zámecká a Radniční. Základní koncepce pěší dopravy navržená územním plánem města počítá se zřízením cesty podél řeky Bíliny, která by propojila prostor sportoviště u Kyselky s centrem města a nádražím ČD. Odtud je navržena nová cesta vedená po levém břehu řeky až do Chudeřic ke sklárně. Trasa by měla zároveň plnit funkci cyklistické stezky, která výhodně propojí střed Bíliny se zdroji pracovních příležitostí v Chudeřicích a Ledvicích. Podle silnice z Chotějovic do Ledvic je navržen chodník, který bude od vozovky oddělen zeleným pásem.

Doprava v klidu

Klidová neboli statická doprava zahrnuje objekty a plochy určené pro odstavení a parkování vozidel. K parkování v historickém centru města je využíváno parkoviště na náměstí a parkovací plochy podél navazujících ulic.

4.2.2 Technická infrastruktura

Energetika

Severně od města Bíliny je lokalizován významný zdroj elektrické energie - elektrárna Ledvice I a II. V průběhu let 1966 - 69 zde byly instalovány 4 bloky 110 MW a v roce 1967 1 blok 200 MW. V rámci útlumu těžby uhlí bude elektrárenský výkon redukován na 2 bloky 110 MW (odsířené) a blok 200 MW (počítá se s fluidním spalováním).

V řešeném území se nachází tři rozvodny velmi vysokého napětí. Rozvodna Chotějovice má nadregionální význam, je do ní vyveden výkon elektrárny Ledvice. Je zde prováděna transformace 220/110/35/22/10 kV. Doly Bílina mají vlastní rozvodnu VVN 110/35 kV, obdobně České dráhy (110/22/3,6 kV). V severní části řešeného území se nachází velké množství venkovních vedení VVN. Z rozvodny Chotějovice je vyvedeno 13 vedení 110 kV a jedno dvojitě vedení 220 kV.

Zásobování plynem

Do řešeného území je přiváděn zemní plyn z vysokotlakého plynovodu DN 500 Lovosice - Most a z vysokotlakého plynovodu DN 300 ve směru od Teplic. V současné době je v provozu celkem 14 vysokotlakých regulačních stanic a jedna středotlaká. Plošně jsou plynofikována sídla Bílina, Hostomice, Světec a Chotějovice. Město Bílina má rozvinutou místní nízkotlakou a středotlakou síť. Obě sítě tvoří po převedení na zemní plyn silný energetický systém.

V severní části Bíliny je navrhováno vybudování vysokotlaké regulační stanice, která bude zásobovat přilehlé lokality výroby, výrobních služeb a ostatních podnikatelských aktivit a bude využita i pro napojení nových ploch pro podnikatelské aktivity. Město Bílina má rozsáhlou plynovodní síť a možnosti dalšího rozšiřování dodávek tepla ze zdroje elektrárny Ledvice. Jsou tedy vytvořeny předpoklady pro ekologizaci tepelných zdrojů všech výkonů.

Zásobování teplem

Největším tepelným zdrojem v řešeném území je elektrárna Ledvice (dále jen „ELE“). Vedle výroby elektřiny dodává teplo do parních a horkovodních sítí. Na parní napáječ do Teplic jsou odbočkami napojeny Cihelna Hostomice a Doly Bílina, závod doprava v Želénkách. Dále jsou z ELE samostatnými parními napáječi napojeny Doly Bílina - Jirásek a Doly Bílina. V topné sezoně 1993/94 byl zprovozněn parní napáječ pro město Bílinu. Na redukční stanice byly rekonstruovány kotelna Teplické předměstí, kotelna Za Chlumem a kotelna SUN. Za poslední 3 roky byla řada zdrojů o výkonu nad 1 MW převedena na ekologická paliva, případně napojena na dálkové teplo z ELE.

Telekomunikace

Celé řešené území z hlediska jednotné telekomunikační sítě spadá do místního telefonního obvodu (MTO) Bílina, který je součástí uzlového telefonního obvodu (UTO) Teplice. Z hlediska dalšího členění jednotné telekomunikační sítě spadá UTO Teplice do tranzitního tel. obvodu Ústí nad Labem.

Ve městě Bílina byly instalovány v roce 1996 dvě digitální ústředny. Tyto jsou stavebnicového typu a jejich kapacitu je dle požadavků možno rozšiřovat spolu s realizací dálkového optického kabelu Ústí nad Labem – Most.

4.3 Místní ekonomika

V rámci této kapitoly jsou popsány základní charakteristiky místní ekonomické základny. Do této oblasti řadíme jak podnikatelské prostředí a dlouhodobé záměry místních podniků, tak ekonomiku (hospodaření) města (rozpočty, daňové příjmy v porovnání s jinými městy), které jsou východiskem pro další směřování rozvoje města.

4.3.1 Hospodaření města

Cílem této podkapitoly je stručně a jasně přiblížit ekonomické hospodaření města Bílina z pohledu udržitelného rozvoje. Posuzovanými dokumenty byly výsledky hospodaření města z let 2001 až 2005.

Udržitelnost ekonomického hospodaření města je možné vnímat ze tří úhlů pohledu, jejichž spojujícím motivem je efektivnost (optimalizace) rozpočtových prostředků. První pohled reprezentuje tok finančních prostředků, který plyne na příjmovou stránku rozpočtu města Bílina. Druhý pohled je zaměřen na množství prostředků, s kterým město hospodaří. Třetí pohled zkoumá výdajovou stránku rozpočtu.

Tab. č. 10 - Struktura hospodaření města Bílina v letech 2001-2005 dle konsolidovaných výsledků (zaokrouhлено na celé tis. Kč, rok 2006 je schváleným rozpočtem)

Položka	Rok					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Příjmy celkem	357 402	370 65	413 721	413 573	316 864	274 850
Daňový příjmy	102 949	118 070	132 055	143 909	150 431	138 785
Nedaňové příjmy	98 423	91 119	92 571	95 313	73 708	53 850
Přijaté dotace	123 456	145 989	171 696	158 256	82 185	80 221
Převody z vlastních fondů			697	573	226	
Výdaje celkem	402 256	368 985	394 607	424 912	287 734	316 090
Běžné výdaje	289 058	292 313	354 165	358 29	264 273	
Kapitálové výdaje	113 197	76 672	40 442	66 619	23 460	
Saldo	-44 854	1 666	19 113	-11 39	29 130	-41 240

Zdroj: MěÚ Bílina 2006.

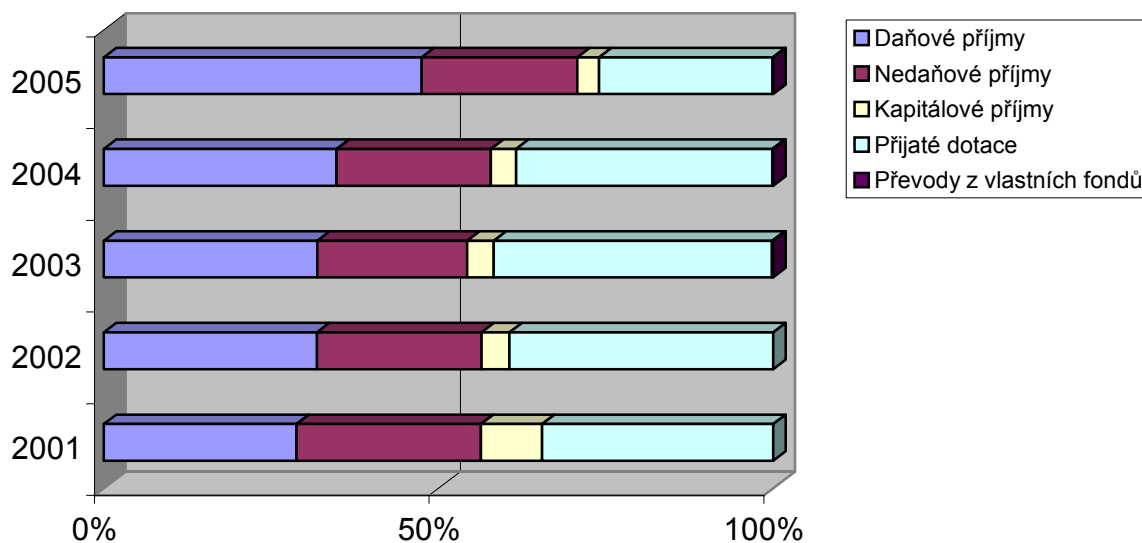
Příjmová stránka rozpočtu

Celkové příjmy po konsolidaci se v letech 2001 - 2005 pohybovaly v rozmezí od 357 do 317 mil. Kč. Nejvýznamnějšími příjmy města jsou jednoznačně příjmy daňové a dotace.

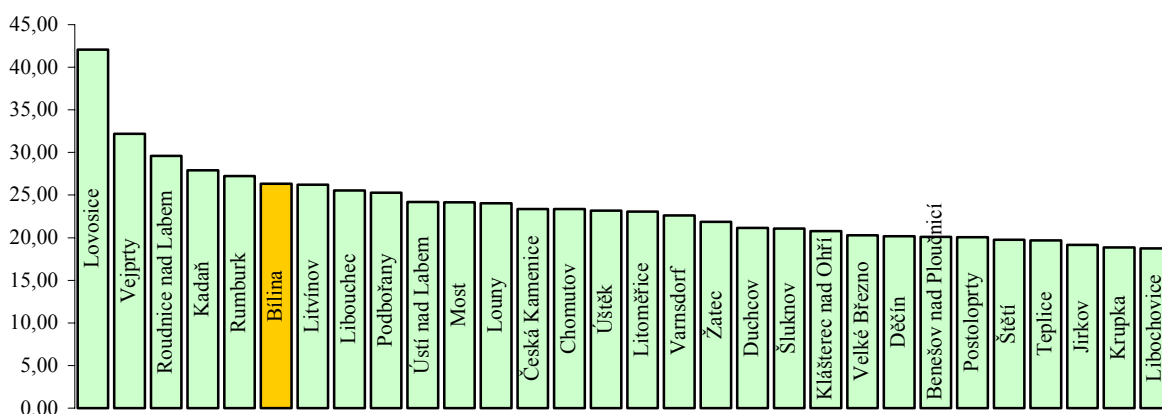
Příjmy daňové se v posledních letech pohybovaly od 103 mil. Kč do 150 mil. Kč. Jejich podíl na celkových příjmech činil ve sledovaném období 34,7 % až 39,5 %. Nejvýznamnějším daňovým příjmem města je inkaso daně z přidané hodnoty. Dalšími významnými daňovými příjmy byly daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a daň z příjmů právnických osob.

Důležitým příjmem města jsou dotace, jejichž podíl na celkových příjmech se ve sledovaném období pohyboval od 34,5 % do 41,5 %. V absolutních hodnotách se jednalo o částky 123 mil. Kč v roce 2001, 146 mil. Kč v roce 2002, 172 mil. Kč v roce 2003, 158 mil. Kč v roce 2004 a 82 v roce 2005.

Graf č. 6 – Struktura příjmů městského rozpočtu v Bílině v letech 2001-2005

Graf č. 7 - Příjmy celkem po konsolidaci ve vybraných městech ÚK (tis. Kč na 1 obyv.)

Z hlediska udržitelnosti je významnou a nezanedbatelnou oblastí proces tvorby příjmů, respektive proces získávání prostředků na příjmovou stranu rozpočtu. Pokud se nejvyšší měrou na příjmech podílejí daňové příjmy a dotace, je vzájemně města dlouhodobě a pravidelně (každoročně) hodnotit proces výběru daní a proces získání dotací z veřejných prostředků.

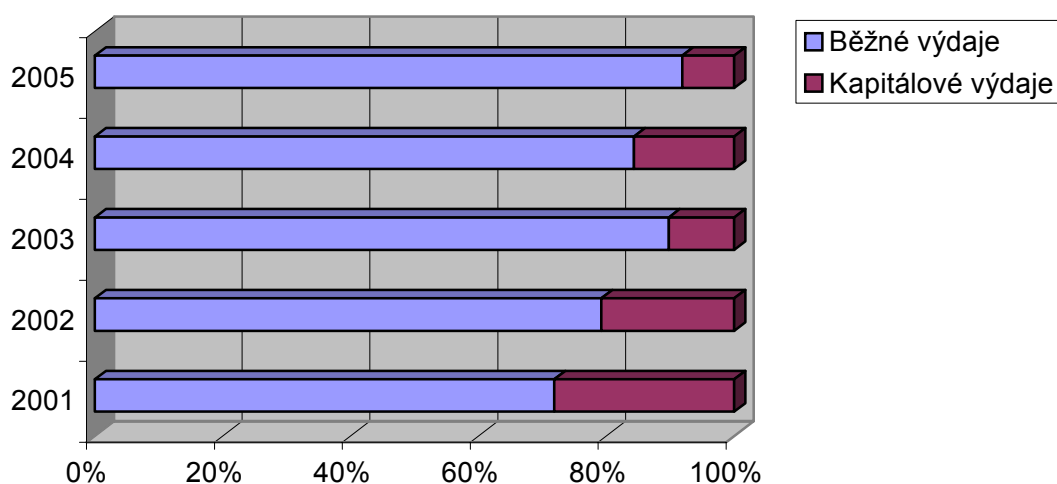
Obecně lze konstatovat, že přijaté dotace, i když jsou v rámci hodnocení ratingových společností považovány za kategorii „opakujících se příjmů“ a pro hospodaření města jsou zcela nezbytné, omezují tak finanční udržitelnost města. Nelze na ně spoléhat jako na jistý příjem, naopak jejich výše v současnosti předurčuje objem mandatorních výdajů v budoucnosti, což představuje s ohledem na výše zmíněnou nejistotu spojenou s pravidelným tokem dotací potenciální riziko pro finanční udržitelnost města.

Výdajová stránka rozpočtu

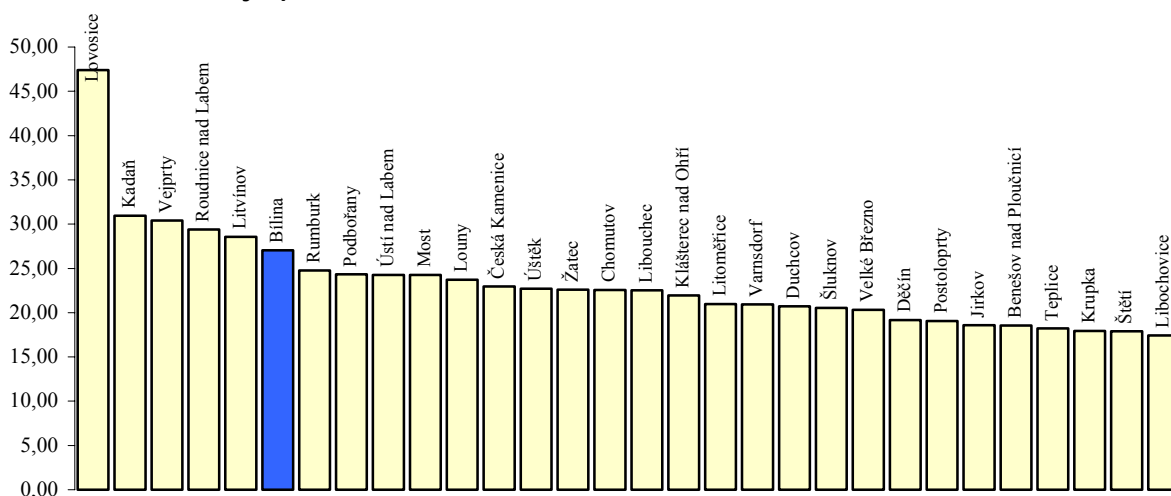
Na výdajích města se rozhodující měrou podílejí neinvestiční výdaje. Neinvestiční výdaje města Bíliny ve sledovaném období činily nejméně 71,9 % celkových výdajů v roce 2001 a nejvíce 89,8 % celkových výdajů v roce 2003. Na investiční výdaje logicky připadalo ve sledovaném období nejvíce 28,1 % v roce 2001 a nejméně 10,2 % v roce 2003 z celkových výdajů.

Absolutní výše neinvestičních výdajů stagnovala. Nejvyšší úroveň dosáhla v roce 2004 (téměř 425 mil. Kč), nejnižší roku následujícího, a to bezmála 288 mil. Kč. Největší část neinvestičních výdajů tvoří neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím, především školským zařízením. Velkou část výdajů dále zaujímají výdaje na nákup služeb (právní a poradenské služby, služby pošt a bank, dodávky tepla, plynu, elektřiny a vody aj.). Dalším významným výdajem jsou sociální dávky. Objem investičních výdajů se v absolutních číslech ve sledovaném období pohyboval mezi 23,5 mil. Kč v roce 2005 a 113,2 mil. Kč v roce 2001.

Graf č. 8 – Struktura výdajů městského rozpočtu v Bílině v letech 2001-2005

Graf č. 9 - Výdaje celkem po konsolidaci ve srovnání s vybranými městy ÚK (tis. Kč na 1 obyv.)

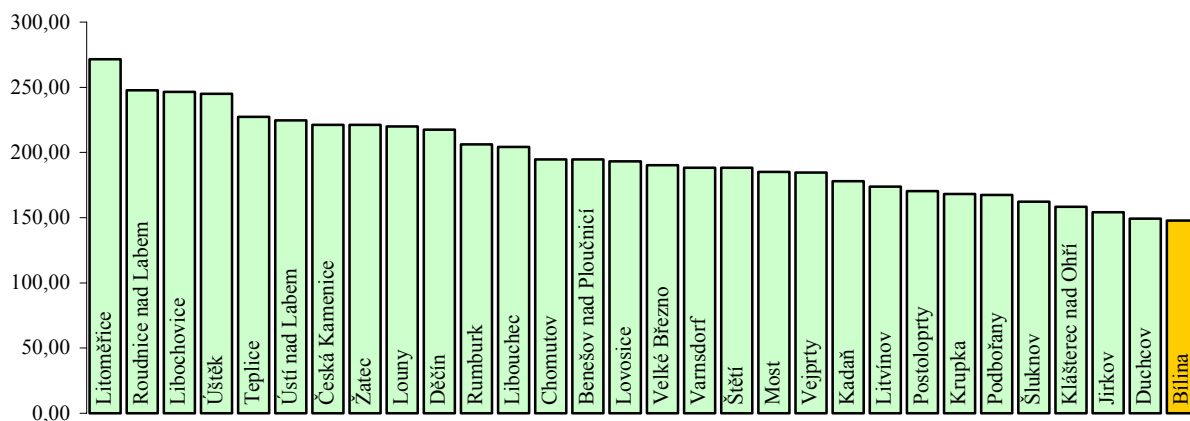
Obecně lze říci, že z dlouhodobého a především dlouhodobě udržitelného pohledu města je podstatné vynakládat výdaje nejen na provoz¹ města, ale především na další rozvoj (investice). Udržitelnost výdajové stránky rozpočtu můžeme také chápat jako minimalizaci provozních (neinvestičních) výdajů a maximalizaci výdajů investičních.² Jedním ze stěžejních nástrojů nezbytných k dosažení tohoto cíle by měl být i tento Strategický plán.

4.3.2 Ekonomická základna a podnikatelské prostředí

Podnikatelské prostředí

V Bílině působí přibližně 2 300 podnikatelských subjektů. Většina z těchto subjektů jsou živnostníci, kteří nevytvářejí další pracovní příležitosti. Největší podíl podnikatelů realizuje své podnikatelské aktivity v obchodu a službách, v průmyslu a stavebnictví. Z hlediska podnikatelských aktivit přepočtených na 1000 obyvatel vykazuje Bílina jeden z nejnižších počtu podnikatelských subjektů v porovnání s ostatními městy v Ústeckém kraji. Tento ukazatel naznačuje obtížné podmínky pro podnikání ve městě a malou ochotu obyvatel města podnikat.

Graf č. 10 – Podnikatelské subjekty na 1000 obyvatel ve srovnání s vybranými městy Ústeckého kraje

Tab. č. 11 - Struktura podniků v Bílině dle počtu zaměstnanců v roce 2005

	Počet zaměstnanců									
	0/nezjištěno	1 - 5	6 - 9	10 - 19	20 - 24	25 - 49	50 - 99	100 - 199	200 - 499	500 - 999
Počet podniků	1 874	201	29	26	5	17	5	3	4	1

Zdroj: Albertina 2006

¹ Provozem města myslíme nejen zajištění činnosti úřadu (mzdy, energie, voda atd.), ale také sociální dávky, transfery příspěvkovým organizacím, atd. lze tedy zjednodušeně říci, že jimi myslíme celkové neinvestiční výdaje.

² Nejedná se pouze o maximalizaci investičních výdajů, ale o jejich efektivní vynakládání, více v části Konkrétní doporučení s ohledem na priority města.

Strategický plán rozvoje města Bílina – Profil města

Tab. č. 12 - Podnikatelské subjekty dle odvětví ve městě Bílina

	Počet podnikatelských subjektů	Zemědělství, lesnictví, rybařství	Průmysl	Stavebnictví	Doprava a spoje	Obchod, pohostinství, ubytování	Ostatní obchodní služby	Veřejná správa, obrana	Školství a zdravotnictví	Ostatní veřejné, sociální služby
Bílina	2 312	51	306	316	100	914	411	6	47	161

Zdroj: SLDB 2001

Ve městě působí i sídlí řada velkých průmyslových podniků působících převážně v oblastech souvisejících s těžební činností, strojírenstvím a sklářstvím. Největšími zaměstnavateli jsou AGC Automotive Czech, a.s., SD – 1. strojírenská, a.s., SD – Autodoprava, a.s. a Splirec Cze, s.r.o.. Většina velkých podniků je koncentrována v průmyslové zóně v Chudeřicích.

Tab. č. 13 - Hlavní zaměstnavatelé v Bílině

Název	Počet zaměstnanců	Převažující činnost dle OKEČ
AGC Automotive Czech, a.s.	500 - 999	Tvarování a zpracování plochého skla
SD - 1.strojírenská, a.s.	500 - 999	Výroba a opravy těžebních a stavebních strojů
SD - Autodoprava, a.s.	250 - 499	Silniční nákladní doprava
Splirec Czech, s.r.o.	250 - 499	Výroba dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Brigita Vimrová	200 - 249	Průmyslové čištění a všeobecný úklid
Hornická nemocnice s poliklinikou, s.r.o.	200 - 249	Ústavní zdravotní péče
MA trading, s.r.o.	100 - 199	Zprostředkování (nábor) a obstarávání pracovních sil
Martin Zajpt - CBL - Kolumbus Bílina	100 - 199	Průmyslové čištění a všeobecný úklid
Město Bílina - obec	100 - 199	Všeobecné činnosti veřejné správy
Městské technické služby Bílina, příspě.org.	100 - 199	Sběr a zpracování ostatních odpadů
4. Základní škola Bílina, příspě.org.	25 - 49	Základní vzdělávání
A - Term, s.r.o.	25 - 49	Ostatní činnosti související s dopravou
CBL auto TW, s.r.o.	25 - 49	Zprostředkování (nábor) a obstarávání pracovních sil
Gymnázium	25 - 49	Střední (sekundární) všeobecné vzdělávání
Hasu, s.r.o.	25 - 49	Výroba kovových konstrukcí a jejich dílů
Krystal Impex CZ, s.r.o.	25 - 49	Maloobchod s nábytkem, svítidly a výrobky převážně pro domácnost j. n.
Lucerna, a.s.	25 - 49	Ostatní podnikatelské činnosti j. n.
Mateřská škola Bílina, Síbova 332, příspě.org.	25 - 49	Předškolní výchova
Oúreko, s.r.o.	25 - 49	Výroba elektromotorů, generátorů a transformátorů
Recticel Czech Automotive, s.r.o.	25 - 49	Výroba a opravy čerpadel a kompresorů
SD - Humatex, a.s.	25 - 49	Výroba ostatních chemických látek a chemických přípravků

Strategický plán rozvoje města Bíliny – Profil města

Název	Počet zaměstnanců	Převažující činnost dle OKEČ
SD - Vrtné a trhačí práce, a.s.	25 - 49	Těžba a úprava dekoračního a stavebního kamene
Sever Plus, s.r.o.	25 - 49	Zprostředkovatelské činnosti realitních agentur
Základní škola	25 - 49	Základní vzdělávání
Zvláštní škola internátní a Speciální pedagogické centrum, příspěv.org.	25 - 49	Základní vzdělávání
Žárová zinkovna Bílina, a.s.	25 - 49	Povrchová úprava a zušlechťování kovů

Zdroj: Albertina 2006

Ekonomická základna

Ekonomická základna je zde definována jako soubor areálů (závodů nebo provozoven), kde jsou realizovány převážně výrobní, opravárenské a skladové činnosti. Tato ekonomická základna představuje v řešeném území - sídelním útvaru - významný a motivující prvek urbanistického vývoje vlastního města i ostatních obcí.

Charakteristickými znaky tohoto vývoje je koncentrace a neúměrný rozvoj obytné funkce města Bílina, kde v současné době bydlí 89,5% všech obyvatel řešeného území. Palivoenergetický komplex se podílí 57,2% na celkovém počtu pracovních míst. Doprovodné negativní účinky z báňské činnosti na své okolí nadále trvají. Neúměrná potřeba nových pracovních sil v palivoenergetickém komplexu byla také příčinou vysoké zaměstnanosti místních obyvatel (ženy, důchodci aj. a také nenormálních podílů mezi národohospodářskými sektory : primér (4,2%) : sekundér (70,3%) : terciér (25,5%).

Přes řadu závažných negativních vlivů palivoenergetického komplexu na životní prostředí, kdy únosná hranice místních ekologických podmínek byla vesměs překročena, zatím pro nejbližší období neexistuje žádná jiná a odpovídající ekonomická alternativa. Návrat k ekonomickým aktivitám před obdobím rozvoje PEK je pouhou iluzí.

Pro zajištění trvale udržitelné budoucnosti osídlení a vysoké kvality prostředí je bezpodmínečně nutná existence silné ekonomiky. Silná místní ekonomika znamená dobrou sociální úroveň obyvatel, značný příjem pro rozpočty města a ostatních obcí a dobrý obchod. Strategickou cestou k zachování silné ekonomiky je zvládnutí procesu postupného útlumu palivoenergetického komplexu. To znamená, že během návrhového období územního plánu, bude žádoucí :

- aktivně spolupůsobit při konverzi palivoenergetického komplexu, např. formování nového velkého průmyslového závodu (viz perspektivní areál)
- zainteresovat při rozvoji malého a středního podnikání zejména uvolněné zaměstnance z PEK
- nabídnout pro živnostenské provozovny, zejména terciérní sféry, vhodné objekty a stavební parcely
- zvýšit atraktivitu města a obcí pro nové podnikatele (občanská vybavenost, technická infrastruktura, doprava)
- počítat s poklesem zaměstnanosti obyvatel a se zvýšenou vyjížděnou za prací

Kapacita ekonomické základny

Kapacitou ekonomické základny se rozumí úhrnná výměra všech závodů a provozoven a jejich celkový počet pracovníků. Úvodem je dobré poznamenat, že kapacita ekonomické základny není vždy dostačující podmínkou pro existenci silné ekonomiky města nebo obce. Kapacita ekonomické základny řešeného území je oproti jiným, srovnatelným městům a sídelním útvarům nadprůměrná.

Tab. č. 14 - Porovnání plošné velikosti ekonomické základny

Města, sídelní útvary	Výměra(ha)	m ² /obyvatele	Poznámka
Bílina	225,9	116,3	sídelní útvar
Litoměřice	75,9	29	sídelní útvar
Litvínov	56,5	19,4	město, bez Záluží
Most	219,2	36,2	bez Komořan
Teplice	264,8	49,1	sídelní útvar

Zdroj: Územní plán města

Nadprůměrnost výměry ekonomické základny zapříčiňuje poloha areálů palivo energetického komplexu. Např. po jeho navrhované redukci (PEK) poklesne ukazatel výměry na jednoho obyvatele na cca 41,6m², což se blíží velikosti EZ v sídelním útvaru Teplice.

Vize výhledové kapacity a uspořádání ekonomické základny je založena především na ukončení těžby uhlí, na dalším provozu energetického zdroje Ledvice. Předpokládá postupnou realizaci průmyslové zóny v Bílině (konverze závodu DB - 1) a zánik závodu 2 a úpravny uhlí Dolů Bílina v Ledvicích. Procesu redukce průmyslových ploch by měl odpovídat přechod zaměstnanců Dolů Bílina do nových perspektivních pracovních míst. Uvažovaná redukce průmyslových ploch bude několikanásobně větší než nové vhodné území pro jiné podnikatelské aktivity. Vize nepředpokládá, že počet restrukturovaných a nových pracovních míst bude shodný s počtem bytů v Bílině. Bude zřejmě řádově nižší.

Výše uvedená vize restrukturalizace průmyslu, založená na redukci Dolů Bílina, je oproti jiným možným vizím (např. konverze všech závodů Dolů Bílina) upřednostněna proto, že je realizovatelná souběžně a postupně, především však zakládá novou, kvalitnější územní strukturu ekonomické základny. I když naplnění této vize je očekáváno za 20 - 25 let, předpokládá se její programové založení co nejdříve.

Zemědělství

Území spadá mezi zemědělsky intenzivně obhospodařované oblasti. Vzhledem k primárnímu zaměření města na těžbu surovin, výrobu energie a průmysl však nehraje zemědělství v řešeném území zásadní roli. To souvisí také se značným zábořem ploch pro výše jmenované činnosti. Orná půda je vymezena na 278,47 ha a tvoří tak 43,2 % zemědělského půdního fondu (dále jen „ZPF“), zahrady 51,36 ha (7,9% ZPF), ovocné sady 100,1 ha (15,5% ZPF), louky a pastviny 214,54 ha (33,2% ZPF). Na katastru města nejsou evidovány žádné vinice ani chmelnice. Ve skutečnosti je k zemědělským účelům využíváno podstatně méně půdy. Některé plochy jsou dlouhodobě ponechány ladem - orná půda v navržených rozvojových lokalitách pro obytnou výstavbu není dosud nevyjmuta ze ZPF.

Zemědělské účelové plochy a zařízení v podstatě v Bílině chybějí. Jedinou výjimkou je bývalá a dnes už zase produkující drubežárna na Větráku. Její umístění v těsné blízkosti obytné zóny bylo problematické od samého začátku její výstavby. Koncept územního plánu, právě tak jako předchozí zpracované dokumentace tuto lokalitu zatím respektuje s tím, že pásmo hygienické ochrany by mělo být nově stanoveno - totožně s hranicí pozemku.

Plochy zemědělské půdy jsou nerovnoměrně rozloženy, převažují na východním až jihovýchodním okraji řešeného území. Zbylá část je lesní půda, zastavěné území a území související s těžbou hnědého uhlí. Zemědělské půdy je cca 20% (882 ha) z celkové rozlohy(4385 ha), z toho orné půdy je 10,3 %. Ostatních ploch je téměř 68 % z celkové rozlohy řešeného území.

V závislosti na snížení obhospodařovaných ploch zemědělské půdy došlo v posledních letech i ke snížení rozsahu živočišné výroby. Poněvadž se řešené území nachází v centrální části hnědouhelné pánve, se všemi negativními vlivy těžby na životní a přírodní prostředí, je nutné v případě oživení zemědělství se specializovat spíše než na produkci plodin potravinářských či krmných a na produkci plodin technických.

Lesnictví

Veškeré lesní porosty - 6% jsou zařazeny do kategorie lesů zvláštního určení, tzn. lesy postižené exhalacemi, které vyžadují odlišný způsob hospodaření. Hlavní funkcí v těchto lesích není těžba dřevní hmoty, ale udržování současného stavu lesních porostů a jeho zlepšování. Veškerá činnost v lesích se řídí lesním hospodářským plánem. Pomalu se bude měnit dřevinná skladba lesa, jehličnaté monokultury se budou postupně nahrazovat smíšeným listnatým lesem. Tím bude docíleno lepší odolnosti dřevin vůči exhalacím.

Lesy v okolí lázní Kyselka jsou v kategorii lesů v ochranném pásmu léčivých zdrojů, minerálních vod a lesy lázeňské. Lesní porosty zajišťují zároveň stabilitu svahů a ochranu proti erozi. Lesy jsou ve správě Lesů ČR, Hradec Králové, se zastoupením Oblastního inspektorátu v Teplicích. Větší část lesních porostů v okolí Bíliny je v majetku rodiny Lobkoviců, kterým byla vrácena v rámci restitučních nároků.

4.4 Trh práce, zaměstnanost

Společným problémem teplického okresu je odstraňování důsledků dřívějšího zaměření ekonomiky na průmyslová odvětví s velkou přezaměstnaností jako je těžba surovin, výroba energie a chemický průmysl. To se v průběhu restrukturalizace ekonomiky rychle projevilo ve vysoké míře nezaměstnanosti. Ze zaměření na palivoenergetický komplex vyplývá i nepříznivá kvalifikační struktura a horší adaptibilita pracovních sil na možnou rekvalifikaci. To pak ve svých důsledcích vede k dlouhodobé nezaměstnanosti. Pro její snížení chybí vhodné podmínky pro rozvoj malého a středního podnikání, včetně podnikání v zemědělství, kde by mělo být podporováno zvýšení konkurenceschopnosti, zkvalitnění výroby, rozvoj ovocnářství, pěstování plodin pro nepotravinářské účely, mimoprodukční funkce zemědělství a agroturistika.

Situace na trhu práce

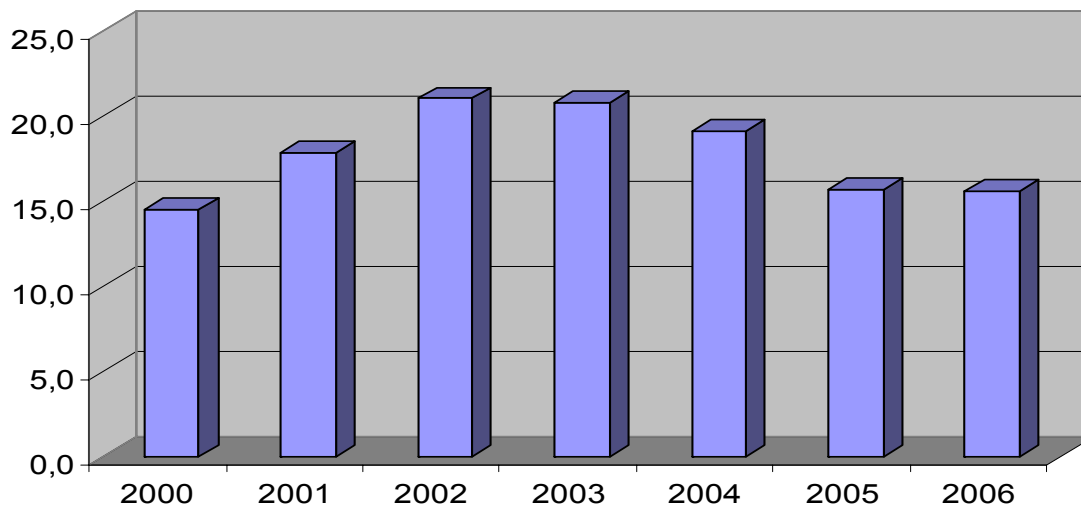
Trh práce v Bílině i v celém okrese Teplice je charakteristický nízkým počtem volných pracovních míst, vysokým podílem nepřizpůsobivých a sociálně vyčleněných obyvatel a nízkou vzdělaností úrovní obyvatelstva. Tyto tři faktory jsou příčinou vysoké nezaměstnanosti, která výrazným způsobem převyšuje nejen republikové, ale i krajské průměry.

Z tab. č. 15 a grafu č. 11 plyne, že počet uchazečů o zaměstnání a s tím související míra nezaměstnanosti ve městě poměrně dynamicky rostly v letech 2000-2002. To mělo přímou souvislost s útlumem těžby hnědého uhlí v místních dolech. Od roku 2003 nezaměstnanost postupně klesala a v současné době se její hodnota pohybuje mírně nad 15%, což je v podstatě návrat ke stavu roku 2000. V nejbližší době však nelze očekávat její výrazné snižování.

Tab. č. 15 – Registrovaná míra nezaměstnanosti a počet uchazečů o zaměstnání v Bílině v letech 2000 - 2006

Stav k datu	Počet uchazečů o zaměstnání	Míra nezaměstnanosti (v %)
31. 12. 2000	1 363	14,5
31. 12. 2001	1 437	17,8
31. 12. 2002	1 699	21,0
31. 12. 2003	1 745	20,8
31. 12. 2004	1 608	19,1
31. 12. 2005	1 388	15,7
31. 03. 2006	1 384	15,6

Graf č. 11 – Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v Bílině v letech 2000-2006

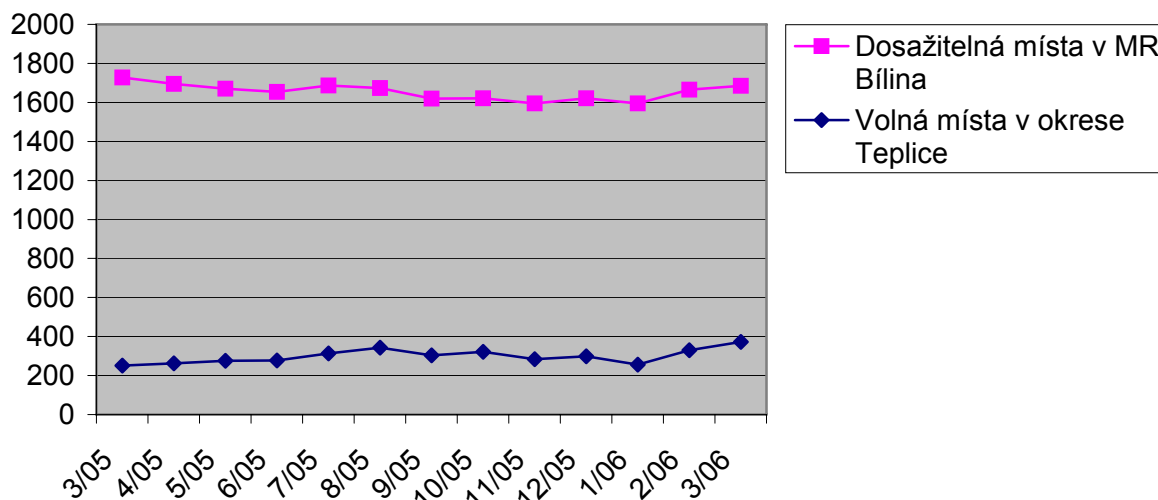
Ze srovnání volných pracovních míst v okrese Teplice a dosažitelných míst v mikroregionu Bílina (lidé registrovaní na Úřadu práce a schopní nastoupit ihned do zaměstnání) – tab. č. 16 a graf č. 12 lze pozorovat obrovský nepoměr mezi počtem nabízených míst a počtem nezaměstnaných. Z grafu lze pozorovat, že dosažitelných míst ubývá od letních měsíců, kdy zaměstnanost vlivem sezónních prací dosahuje svého ročního maxima. Stoupá naopak od zimních měsíců, kdy sezónní práce v zemědělství a stavebnictví stagnují. Od začátku letošního roku lze pozorovat mírný nárůst počtu nabízených volných míst v okrese Teplice.

Tab. č. 16 – Volná místa v okrese Teplice a dosažitelná místa v mikroregionu Bílina za období březen 2005 – březen 2006

Období	3/05	4/05	5/05	6/05	7/05	8/05	9/05	10/05	11/05	12/05	1/06	2/06	3/06
Volná místa v okrese Teplice	251	263	275	278	313	343	303	321	284	299	256	329	372
Dosažitelná místa v mikroregionu Bílina	1476	1432	1395	1375	1374	1330	1318	1300	1311	1322	1339	1337	1313

Zdroj: MPSV 2006

Graf č. 12 – Srovnání počtu volných míst v okrese Teplice a dosažitelných míst v mikroregionu Bílina

Z tabulky č. 17 vyplývá, že věková struktura uchazečů o zaměstnání kopíruje ve městě Bílina tendence celého okresu Teplice. Podíl v jednotlivých věkových skupinách se liší jen nepatrně. Příznivě vyznívá pro Bílinu než v okrese Teplice menší podíl nezaměstnaných před důchodovým věkem. V obou případech – jak v Bílině, tak v okrese – lze pozorovat nejvyšší počet nezaměstnaných u absolventů a lidí do 35 let věku. Tento trend je velmi neblahý, neboť velké množství z těchto lidí tvoří dlouhodobě nezaměstnaní. Tito mladí lidé nezískávají potřebné pracovní návyky a postupně se z nich stávají osoby téměř nezaměstnavatelné. Důležitým momentem by měla být péče o takto vyčleněné občany ze strany Úřadu práce, ale i města Bíliny. Měla by jim být poskytována možnost rekvalifikací, případně zajišťována veřejně prospěšná práce.

Tab. č. 17 - Věková struktura uchazečů o zaměstnání v Bílině resp. v okrese Teplice

Věk	Bílina k 31. 3. 2005		Okres Teplice k 31. 3. 2006	
	Počet uchazečů	Podíl v %	Počet uchazečů	Podíl v %
do 19 let	93	6,72	615	6,08
20 - 24 let	186	13,44	1 352	13,37
25 - 29 let	196	14,16	1 369	13,54
30 - 34 let	198	14,31	1 373	13,58
35 - 39 let	159	11,49	1 168	11,55
40 - 44 let	148	10,69	1 072	10,60
45 - 49 let	155	11,20	1 077	10,65
50 - 54 let	157	11,34	1 208	11,95
55 - 59 let	84	6,07	781	7,73
60 a více let	8	0,57	95	0,94
Celkem	1 384	100	10 110	100

Zdroj: ÚP Teplice 2006

Z údajů Úřadu práce Teplice o struktuře vzdělanosti uchazečů o zaměstnání v Bílině resp. okrese Teplice (tab. č. 18) můžeme usuzovat na velmi špatnou situaci v oblasti vzdělávání ve městě. Absolutní většina (téměř 60%) uchazečů o práci se rekrutuje z řad občanů se základním vzděláním. Oproti srovnání s okresem je toto číslo o více než 10% vyšší. Tento

stav je opravdu alarmující a je třeba jej postupně napravovat. Naopak v počtu uchazečů o práci se vzděláním středoškolským či vysokoškolským město za okresními statistikami výrazně zaostává.

Tab. č. 18 - Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání v Bílině (okrese Teplice)

Vzdělání	Bílina k 31. 3. 2005		Okres Teplice k 31. 3. 2006	
	Počet uchazečů	Podíl v %	Počet uchazečů	Podíl v %
Základní	826	59,38	4 929	48,75
Vyučení	423	30,56	3 643	36,03
Středoškolské	127	9,18	1 415	14,00
Vysokoškolské	8	0,58	123	1,22
Celkem	1 384	100	10 110	100

Zdroj: ÚP Teplice 2006

Ne zcela příznivá je i skutečnost, že téměř 80 % zaměstnaných obyvatel města je nuceno vyjíždět za svým zaměstnáním z Bíliny (viz. tab. 19). To má za následek oslabování pocitu sounáležitosti s místem svého bydliště a narušování vzájemných společenských vazeb mezi obyvateli města.

Tab. č. 19 - Vyjížd'ka EA obyvatel za prací v roce 2001

Město	Celkem EA - zaměstnaných	Celkem vyjíždějících za prací
Bílina	8 410	6 607
	100 %	78,5

Zdroj: SLDB 2001

4.5 Vzdělávací, sociální a kulturní infrastruktura

Kvalita sociální a občanské vybavenosti patří k základním indikátorům kvality a spokojenosti života místních obyvatel. V rámci situační analýzy byla zjišťována a v profilu následně popsána dostupnost jednotlivých sociálních služeb pro obyvatele města (praktičtí lékaři, záchranná služba, domovy důchodců, DDM, apod.). Součástí této kapitoly je i zhodnocení dostupnosti základních škol, jejich obsazenost a výhledy do budoucna v závislosti na demografickém vývoji.

4.5.1 Školství

Předškolní zařízení

V současné době ve městě funguje celkem 7 předškolních zařízení (6 mateřských škol a jedno zařízení jeslí). Současný počet i kapacita mateřských škol vyhovuje potřebám města. Vyhovující je i rozložení těchto zařízení v území vzhledem k docházkovým vzdálenostem. Celková kapacita je v současnosti pro 440 dětí, zapsáno bylo 395. Provoz škol zajišťuje 39 pedagogických pracovníků a 38 pracovníků ostatních (z toho 3 osoby na poloviční úvazek).

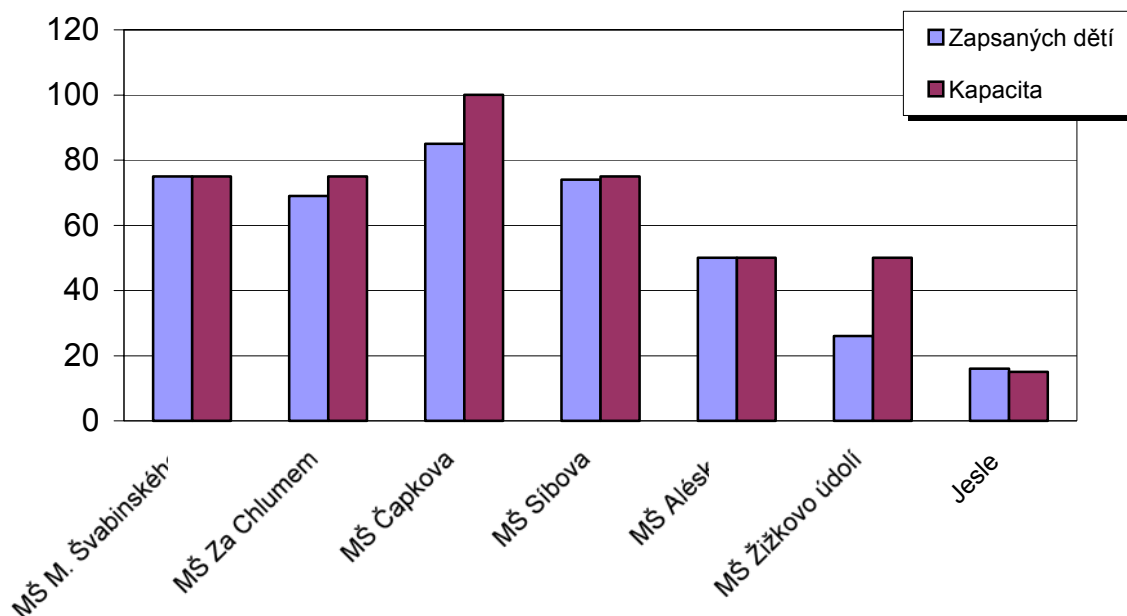
Tab. č. 20 – Počet zapsaných dětí do MŠ a jejich celková kapacita v roce 2006

MŠ	Zapsaných dětí	Kapacita	Obsazenost (%)
MŠ M. Švabinského	75	75	100,00
MŠ Za Chlumem	69	75	92,00
MŠ Čapkova	85	100	85,00
MŠ Síbova	74	75	98,67
MŠ Aléská	50	50	100,00

Strategický plán rozvoje města Bíliny – Profil města

MŠ Žižkovo údolí	26	50	52,00
Jesle	16	15	106,67
Celkem	395	440	89,77

Zdroj: MěÚ Bílina 2006

Mateřské školy jako celek jsou naplněny cca na více jak 80 % své kapacity. Stávající obsazenost jeslí převyšuje již svojí kapacitu. S ohledem na předpokládaný demografický vývoj v nejbližších 2 až 3 letech (výraznější nárůst lze předpokládat v horizontu 4-7 let – děti silných ročníků sedmdesátých let) se nedá očekávat výrazný nárůst počtu dětí nastupujících do mateřských škol. Navíc se předpokládá i rozvoj komercializace této činnosti (mikroškolky, mikrojesle), resp. dohoda a provozování péče o děti jako forma podnikatelské činnosti.

Základní školy

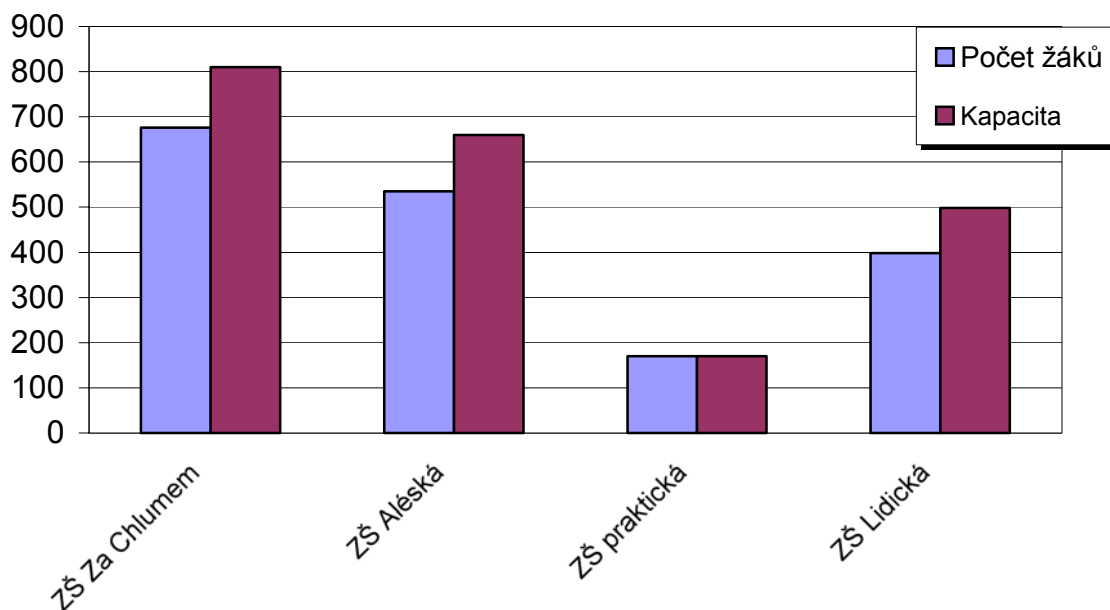
V Bílině fungují 4 základní školy (ZŠ Lidická, ZŠ Za Chlumem, ZŠ praktická a ZŠ Aléská). Současná kapacita škol je plně vyhovující. Problémem do budoucna může být vývoj demografické situace v Bílině spojený s úbytkem žáků. Jako schůdné řešení se jeví jejich využití pro různé druhy škol středních. Ve školním roce 2005/2006 je ve městě celkem 1779 žáků, kteří jsou nejen z Bíliny, ale i s okolních obcí, kde jsou školy pouze s prvním stupněm (1 - 4. ročník). O výchovu ve školách a o jejich provoz se nyní stará 220 pracovníků z toho 118 pedagogů. ZŠ praktická v Kmochově ulici je zřizována Krajským úřadem ÚK. Navštěvuje ji 170 žáků, má 24 pracovníky (z toho 16 pedagogů) a internát s kapacitou 39 lůžek.

Podle údajů MěÚ Bílina je obsazenost a kapacita základních škol ve školním roce 2005/2006 následující (data k 30. 9. 2005):

Tab. č. 21 – Počet žáků ZŠ a jejich celková kapacita v roce 2006

ZŠ	Počet žáků	Kapacita	Obsazenost (%)
ZŠ Za Chlumem	676	810	83,46
ZŠ Aléská	535	660	81,06
ZŠ praktická	170	170	100,00
ZŠ Lidická	398	498	79,92
Celkem	1779	2138	83,21

Zdroj: MěÚ Bílina, jednotlivé ZŠ 2006

Mimoškolní činnost

Dostupná zařízení mimoškolní činnosti v Bílině:

- Základní umělecká škola na Mírovém náměstí – zaměřená na hudbu, tanec a výtvarnou výchovu
- Dům dětí a mládeže v Havířské ulici

Střední školy

Kromě nově zamýšlených středních škol, které by měly být dislokovány v objektech škol základních, je v Bílině Gymnázium s 337 studenty (celková kapacita 360 studentů), 39 pedagogů a 7 dalšími pracovníky. Ve výhledu se nepočítá s dalším rozšířením.

Objekty škol všech stupňů jsou ve městě zastoupeny v míře, která kvantitou a kapacitou potřebám města vyhovuje. Od 1. 9. 2006 se počítá pouze s rozšířením kapacity ZŠ praktické o 10 míst na 180. Počet žáků se v následujících letech bude vzhledem k očekávanému demografickému vývoji dále snižovat. Tím zřejmě nastanou problémy s řešením optimálního využití zejména základních škol, které byly dimenzovány značně velkoryse, avšak velmi jednoúčelově. Pro úvahy o jejich budoucím využití k jiným účelům bude výsledné řešení vždy velmi problematické a zřejmě nákladné. Navíc již v současném období dochází ke konkurenčnímu "boji" o žáky, vzhledem ke stávajícímu množství financí na provoz školy, které jsou přímo úměrné počtu žáků ve škole. Toto platí o základním školství. Řada žáků, studentů a učňů je navíc nucena dojíždět do škol a učilišť do okolních měst, neboť zaměření místních škol je velmi omezené.

Tab. č. 22 - Vyjížd'ka žáků, učňů, studentů do škol

	Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo – z toho žáci, učni, studenti	Vyjížd'ka do škol
Bílina	2 554	633

4.5.2 Zdravotnictví

Nemocnice

Základním zdravotnickým areálem města je Hornická nemocnice s poliklinikou na Pražské ulici. Součástí zařízení je lůžková část s kapacitou 70 lůžek (interní a neurorehabilitační oddělení). Současný počet zaměstnanců je 260 (32 lékařů). V době vzniku se počítalo s podstatně větším rozsahem, proto je pozemek areálu polikliniky rozlehlý a dává příležitost k dalšímu využití. Jako jedna z možností se jeví výstavba penzionu pro osoby důchodového věku, pro které by byla blízkost nedaleko polikliniky jistou výhodou, nebo se nabízí možnost výstavby domu s pečovatelskou službou. Otazník nad budoucností tohoto nemocničních zařízení souvisí s plánovaným zavedením seznamu „veřejných“ nemocnic, ve kterém zatím místní nemocnice uváděna není.

Dalším zařízením je stacionář Za Chlumem, který vznikl z bývalých jeslí. Nynější provoz je značně nákladný a dlouho visel nad jeho činností, i přes nespornou užitečnost až potřebnost, otazník. V objektu jsou zřízeny ordinace lékařů.

Město má vydán "Statut lázeňského místa", který vydal KNV v Ústí nad Labem podle ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. 20/1966, usnesením rady KNVč. 22, ze dne 20.10.1970.

Tab. č. 23 - Zdravotnická zařízení v Bílině

Zdravotnické zařízení	Počet
Ambulantní zařízení	0
Další dětská zařízení	0
Detašované pracoviště nemocnice	2
Detašované pracoviště samostatné ordinace lékaře specialisty	4
Detašované pracoviště samostatné ordinace praktického lékaře - stomatologa	1
Detašované pracoviště samostatné ordinace praktického lékaře pro dospělé	0
Detašované pracoviště samostatné ordinace praktického lékaře pro děti a dorost	0
Jesle	1
Léčebna pro dlouhodobě nemocné	0
Nemocnice	1
Ostatní lůžková zařízení	0
Ostatní samostatná zařízení	1
Samostatná ordinace lékaře specialisty	2
Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa	1
Samostatná ordinace praktického lékaře - stomatologa	6
Samostatná ordinace praktického lékaře pro dospělé	6
Samostatná ordinace praktického lékaře pro děti a dorost	1
Středisko záchranné služby a rychlá zdravotnická pomoc.	0
Transfusní stanice	0
Veterinární ošetřovny - počet (vč. soukromých)	3
Zařízení lékařenské péče	4

Zdroj: MOS 2003

4.5.3 Kultura

Využití kulturních zařízení ve městě je z části v "režii města", z části kulturního centra Kaskáda, z části ve výhledu v soukromých rukou. Provoz téměř všech těchto zařízení je v nynější době, což je jev obecný, velmi nákladný a z dnes velice preferovaného ekonomického hlediska značně neefektivní. Pohled čistě ekonomický je pouze jedním z mnoha hledisek, ze kterých je třeba na činnosti kulturních zařízení města pohlížet, i když řada z nich je z hlediska návštěvnosti v hluboké krizi (viz. kina). Přes všechny problémy provozní povahy kulturní zařízení města fungují.

V péči města jsou zařízení knihoven, které se v současnosti nacházejí ve čtyřech lokalitách. Došlo k přesunu knihovny z Vrchlického na Mírové náměstí místo ZŠ. Počítá se se zřízením muzea v části budovy. Kapacitně stačí městská knihovna pokrýt zájem čtenářů i s minimálním personálem (celkem 6 zaměstnanců, z toho tři na snížený pracovní úvazek).

Hlavními objekty, které spravuje kulturní centrum Kaskáda jsou:

- Divadlo
- kino Hvězda
- Přírodní divadlo v Kyselce
- Kulturní dům Za Chlumem

Objekty divadla i kina Hvězda potřebují podle sdělení vedení KC Kaskáda rekonstruovat a doplnit zařízení a technologii tak, aby vyhovovaly dnešnímu standardu. Využití a stav přírodního amfiteátru je ve velmi špatném stavu. Rekonstrukce bude velmi nákladná a zřejmě výsledek a další využití bude značně problematické, poněvadž jde o využití přísně sezónní a tím vysoce ztrátové.

Provoz kulturního domu je v současnosti řešen jeho celkovým pronájmem. Náplň činností je předmětem jednání. Lze však předpokládat, že činnosti, které zde budou provozovány, budou muset na provoz "vydělávat", což znamená, že mohou být i od kultury odtahované. Lze však předpokládat, že půjde o jev přechodný, který pomůže zvládnout chod zařízení, které je sice pro město jako celek v přiměřených dimenzích, avšak svoji polohou potřebám celého města již tak nevyhovuje.

Kulturním účelům by měly výhledově sloužit i prostory zámku (výstavní síň, koncertní sál), který přešel do privátního držení (rodina Lobkoviců). Způsob kulturních činností v tomto objektu však bude záviset především na rozhodnutí majitele. V současné době ve městě existují dvě menší výstavní prostory – Galerie Pod Věží a výstavní síň U Kostela.

Tab. č. 24 - Kulturní zařízení v Bílině

Město	Veřejná knihovna	Stálá kina	Muzeum	Galerie	Kostel
Bílina	4	2	1	2	1

Zdroj: MOS 2003, Město Bílina

4.5.4 Tělovýchova a sport

Zařízení pro tělovýchovu a sport jsou ve městě bohatě zastoupena a ve srovnání s jinými městy stejné velikostní kategorie je toto zastoupení více než dostatečné. Jinou otázkou je vhodnost či nevhodnost jejich umístění hlavně z hlediska jejich další perspektivy. To se týká především sportovních ploch v Kyselce. Tento areál se dle aktuálního územního plánu jeví pro potřeby města jako neperspektivní svým umístěním mezi tratí a řekou (nemožnost dalšího rozvoje). Část sportovišť tohoto území je již také privátní (minigolf, tenisové kurty). Areál koupaliště s restaurací přešel v roce 1996 do majetku města (dříve dlouho řešená restituce).

Pro potřeby města je ve výhledu v návrhu územního plánu počítáno s vybudováním nového sportovního areálu (lehkoatletický stadion, 2 fotbalová hřiště, tenisové a volejbalové kurty, sportovní hala, včetně parkovišť) v severní části města, v návaznosti na nové plochy pro výstavbu rodinných domků a areálů podnikatelských aktivit Za Chlumem. Ten by měl nahradit výše zmíněná sportoviště v Kyselce, která by měla výhledově sloužit jako sportovní a rekreační zázemí tamních lázní. Nový sportovní areál je navrhován ve dvou alternativách.

Potřebám i do budoucna vyhovuje plavecká hala s dvěma letními bazény. Dalším významným objektem je zimní stadión s umělou ledovou plochou. Plně jsou a budou využity sportovní objekty v areálech základních škol.

Specifickým sportovním areálem je bikrosová dráha u bývalých kasáren. Její další využívání je závislé na aktivitě současných a budoucích uživatelů.

Tab. č. 25 - Sportovní zařízení v Bílině

Město	Koupaliště a bazény	Tělocvičny	Stadiony otevřené	Ostat. zařízení pro tělovýchovu
Bílina	3	2	2	1

Zdroj: MOS 2003, Město Bílina

4.5.5 Sociální péče

Město Bílina nemá dostatečně širokou paletu nabídky sociálních služeb. Působí zde jeden tzv. dům se soustředěnou pečovatelskou službou. Původně to byly byty pro starší obyvatele zaniklých vsí v okolí, jež vznikly z ubytovny. Specifickým zařízením je ubytovna pro neplatiče nájemného. Město má v plánu pečovatelský dům v budoucnu zrekonstruovat a rozšířit spektrum poskytovaných služeb. Přímou ve městě nepůsobí organizace či instituce zaměřené na poskytování sociálních služeb pro seniory, zdravotně postižené, děti a mládež, pro osoby v krizi či ohrožené drogou. Vzhledem k neuspokojené poptávce po různých typech sociálních služeb by bylo dobré uvažovat o zpracování komunitního plánu sociálních služeb, který by měl zjistit poptávku a její míru po tom kterém druhu služeb. Na základě potřeb a požadavků občanů by pak město mohlo efektivněji vynakládat své finanční prostředky do budování nových zařízení sociálních služeb.

Tab. č. 26 - Dostupná sociální zařízení v okrese Teplice

Město	Kojenecký ústav	Dětský domov a další dět. zařízení	Ústav soc. péče pro mládež	Domy s pečovatelskou službou	Domov – penzion pro důchodce	Domov důchodců
Krupka	0	1	0	0	0	0
Duchcov	0	1	0	2	0	0
Teplice	1	1	0	5	0	0
Bílina	0	0	0	1	0	0

Zdroj: MOS 2003

4.6 Životní prostředí

Cílem této kapitoly je v dostatečné míře popsat staré ekologické zátěže, hlavní zdroje znečištění ovzduší a vod, čistotu vodních toků a ploch, lokalizace ÚSES a další oblasti, které vytvářejí limitující faktory ekonomického a společenského využití území.

4.6.1 Kvalita ovzduší

Znečištěné ovzduší je průvodním jevem průmyslových a urbanizovaných území, do kterého náleží i řešené území Bíliny. Míra znečištění ovzduší je vázána na klimatické poměry a geomorfologii terénu, které ovlivňují rozptylové podmínky. Ty jsou v Bílině extrémně nepříznivé, protože město leží v inverzním údolí řeky Bíliny, a je ze všech stran uzavřeno převyšujícími kopci. Proto zde dochází k nadměrnému hromadění exhalací, které je ještě zhoršeno provozem výsypek Pokrok a Radovesice a provozem lomu Bílina. Celoročně dochází k tvorbě mlh, které mají i několikadenní trvání. Při nich se zvyšují koncentrace znečišťujících látek v ovzduší. V letním období se radiční inverze vyskytuje v 5-25 % dnů v roce, v zimním půlroce mají mlhy delší dobu trvání, průměrná četnost je 15-50 %. Výskyt inverze je ovlivněn průběhem počasí v jednotlivých ročních obdobích. Největším zdrojem znečištění je blízká elektrárna Ledvice a Radovesická výsypka. Lokální zdroje znečištění postupně s rozšířením plynofikace klesají.

Mimo lokální zdroje znečištění se do ovzduší dostávají imise dálkovým přenosem škodlivin, a to hlavně z velkých energetických zdrojů a chemického průmyslu z pánve. Velký nárůst zaznamenala v posledních letech také doprava, a to jak nákladní, tak i osobní. Emise z dopravy se významnou měrou podílejí na znečištění ovzduší ve městě. Hlukové zamoření z dopravního koridoru ve městě je velkou hygienickou závadou. Plánovaný silniční obchvat by měl odvést zejména těžkou nákladní dopravu mimo zastavěné území a tím by mělo dojít ke snížení hluku i škodlivin z výfukových plynů. Hlukové zatížení ze železnice zůstane stejné.

Ke zlepšení kvality ovzduší by mohlo v budoucnu přispět lepší využívání obnovitelných zdrojů energie (energie biomasy, geotermální zdroje, sluneční a větrná energie), které v současné době nemají ve městě Bílina téměř žádné výraznější uplatnění.

4.6.2 Nakládání s odpady

Tuhý komunální odpad (TKO) odvázejí TS města Bílina na skládku komunálního odpadu do Střimic a část na skládku CELIO Louka u Litvínova. Inertní odpad je odvážen na skládku Chotovenka u Světce, nebezpečný odpad je pak likvidován firmou BOSS Roudnice nad Labem.

Pro snížení množství TKO jsou ve městě rozmístěny kontejnery pro recyklovatelný odpad. Mimo to je možno vybudovat v rámci navržených ploch pro podnikatelské aktivity i recyklovací dvůr, kde budou soustředovány recyklovatelné odpady - sklo, papír, baterie, barevné kovy, zářivky, atd.

4.6.3 Ochrana přírody, ÚSES

Ochrana přírody a krajiny jak přímo v sídelním útvaru, tak navazujících dotčených územích je dána legislativou zaměřenou na ochranu přírody a krajiny a zachování přirozené biodiverzity (zejména Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů). Na řešeném území určitou míru a způsob ochrany pojímají následující lokality:

- **Chráněná krajinná oblast České středohoří** byla vyhlášena výnosem Ministerstva kultury ČSR čj. 6.886/76 dne 19. 3. 1976. Předmětem ochrany je rozsáhlá oblast třetihorních vulkanitů zabírající území od Loun po Nový Bor a charakteristický ráz středohorské krajiny s mnoha stavbami lidové architektury a řadou kulturních památek. V oblasti se nachází řada maloplošně zvláště chráněných území. CHKO přímo nezasahuje svým územím na katastr města, ale je v jeho těsné blízkosti.

- **643 - národní přírodní rezervace Bořeň (539 m n. m.)** – 23,24 ha, vyhlášena 10. 2. 1977 – skalnatý znělcový, zčásti zalesněný vrch nad Bílinou. Uvádí se jako největší znělcové těleso ve střední Evropě a má podobu sedícího lva či ležícího slona – podle úhlu pohledu. Vrch je modelován mrazovým zvětráváním – sruby, skalní věže, suťová pole aj., vyvinuta též pseudokrasová jeskyně. Mezi skalami najdeme hvězdnici alpskou, hvozdík sivý a další vzácné rostliny, z fauny zejména výra velkého. Z vrcholu je daleký kruhový rozhled. Roku 1996 otevřena naučná stezka z lázní Kyselka na vrchol kopce. Tato rezervace je ve správě CHKO České středohoří

- **2137 - přírodní rezervace Trupelník (356 m n. m.)** - 15,32 ha, vyhlášena 1. 1. 2001. Významné paleontologické naleziště paleogenní diatomitové mikroflory a makroflory. V diatomitu a silicitu nálezy třetihorních rozsivek, žab, ryb, želv, korýšů, hmyzu a kmenů stromů. Rozsáhlý zbytek teplomilných společenstev s výskytem vzácných a ohrožených druhů rostlin (např. hlaváček jarní, len žlutý atp). Významná mykologická lokalita. Území je ve správě Krajského úřad Ústeckého kraje.

- **Památné stromy**

1810 - jilm horský (*Ulmus glabra Huds.*), datum vyhlášení 20. 2. 2002. Strom se nachází v ulici Na zámku, vedle kostela sv. Petra a Pavla, číslo parcely 130/1.. Výška 22 m, obvod kmene 290 cm.

• **Evropsky významné lokality** - do řešeného území zasahuje evropsky významná lokalita navržená v rámci soustavy NATURA 2000:

CZ0420026 Bořeň – 67,4 ha, vyhlášeno 22. 12. 2004 - kontinentální opadavé křoviny, lesy na svazích, sutích a v roklích, panonské skalní trávníky, středoevropské silikátové sutě, chasmofytická vegetace silikátových skalnatých svahů

Na území města nebyly vyhlášeny ptačí oblasti ve smyslu § 45 Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, jež vymezuje lokality soustavy NATURA 2000.

Územní systémy ekologické stability

Regionální biocentrum Kaňkovský vrch je součástí zalesněného komplexu Kaňkova, Rozkoše a navazujícího lázeňského parku. Druhým regionálním biocentrem je masív Bořeně, ze kterého vychází lokální biokoridor východním směrem doplněný lokálními biocentry. Osou celého řešeného prostoru je biokoridor řeky Bíliny, na který se napojují biocentra jak lokálního tak i regionálního charakteru. Aby biokoridor Bíliny byl funkční, bude třeba v rámci revitalizace toku doplnit chybějící břehové porosty po obou stranách vhodnými dřevinami a technickými úpravami zlepšit kvalitu vody v řece, travními porosty zajistit ochranu toku proti splachům ornice a zachovat stávající mokřady podél toku.

V prostoru Radovesické výsypky jsou navrženy dva biokoridory, které bude možno založit až po rekultivaci výsypky. Celý navržený systém ekologické stability v tomto území doplněný interakčními prvky (krajinný segment, zajišťující na lokální úrovni působení ekologicky významných prvků do volné krajiny a základní životní funkce organismů), se stane nenahraditelnou součástí při obnově krajiny po ukončení těžby a její následné rekultivaci. Veškeré zachovalé segmenty krajiny budou genovou základnou a předlohou pro rekonstrukci krajiny jako celku. Citlivý přístup při začleňování do obnovené krajiny budou vyžadovat především zbytkové jámy po těžbě a plochy výsypek. Rekultivace takto poškozených ploch si vyžádá obrovské finanční prostředky, které vzhledem k rozsahu ozdravných opatření v současné době nelze odhadnout. Je otázkou, která z příštích generací bude ochotna tyto prostředky investovat do tohoto dědictví.

Dominantou okolí Bíliny je znělcový masív Bořeň. Pro své klíčové postavení bylo úpatí Bořeně začleněno do systému významných krajinných prvků. Dalšími významnými krajinnými prvky jsou lokality, ve kterých se zachovalo přírodě blízké prostředí, tolik důležité v krajině devastované přítomností těžby hnědého uhlí a s tím spojených průmyslových aktivit. Jsou to zejména :

- Žižkovo údolí
- Bezovka
- Chlum
- lázeňský park Kyselka
- Trupelník

4.6.4 Městská zeleň

Městská zeleň má nezaměnitelnou a nenahraditelnou funkci; slouží k odpočinku a každodenní rekreaci, dotváří architekturu města a obytné prostředí. Vzhledem k zastavěnému území města tvoří podíl zeleně téměř 65% celkové plochy. Plochy zeleně na území města určují prostorové a funkční vztahy ve struktuře města, vytvářejí systém zeleně, jehož součástí jsou jednotlivé prvky městské zeleně. Podle účelu a přístupnosti se dělí na zeleň:

- veřejnou (volně přístupné parky, zelené pásy, uliční zeleň)

- vyhrazenou (zeleň v obytných okrscích, areálech škol, závodů, zařízení, hřbitovů ...)
- soukromou (na pozemcích fyzických či právnických osob)
- hospodářskou (hosp. a účelové lesy, louky a pastviny, sady a zahrady)

Veřejná zeleň

Zeleň v městském prostředí omezeně kompenzuje zhoršené životní prostředí, které obzvláště v Bílině je narušené. Nejdůležitější kategorií je zeleň veřejná, kterou v prostředí města představují parky, lesoparky a drobné plochy sadových úprav, přístupné široké veřejnosti. V Bílině je tato kategorie městské zeleně reprezentovaná zejména lesoparky, umístěnými po okraji města:

- lesopark Chlum
- lesopark Bezovka
- lázeňský park
- zámecký park

Specifickou kategorií veřejné zeleně je zeleň sídlištní. Tato by měla tvořit významné zázemí jejich obyvatelům, ale právě v místech největší koncentrace obyvatel tato zeleň neplní svou funkci. Sídlíště v Bílině mají vybudované ozelenění na velmi nízké úrovni. Proto by měla být provedena rekonstrukce a dostavba zeleně, provedená v souladu s požadavky na moderní bydlení a na funkci, kterou má pro obyvatele sídlišť plnit. Chybí nově pojatá dětská hřiště a zákoutí, drobná zahradní architektura, malé vodní plochy a hřiště pro více věkových kategorií. Projektovou dokumentaci musí vypracovat kvalifikovaný projektant, realizaci by měla provést rovněž profesionální firma. Stávající zeleň ve starších sídlištích má charakter doplňkové architektury a ochranné zeleně, chybí jí funkce odpočinková a relaxační.

Vyhrazená zeleň

Důležitá forma zeleně, která je využívána na přechodnou dobu určitou skupinou lidí. V působnosti města Bílina je to především zeleň u mateřských škol, základních škol, dětského domova, hřbitovní zeleň. V působnosti kraje je pak zeleň u středních škol.

Soukromá zeleň

Jedná se o plochy na pozemcích fyzických či právnických osob - pro veřejnost nepřístupné. Pozemky vedené jako zahrady tvoří v řešeném území celkem přes 51 ha. Zahrady u rodinných domů a vilových domů mají často charakter lesoparků s velmi kvalitní vysokou zelení a často zde byly vysazovány kultivary dřevin jak domácích tak i cizích či jehličnaté dřeviny.

Nezanedbatelnou složkou městské zeleně jsou zahrádkářské osady, které významně přispívají ke každodenní krátkodobé rekreaci obyvatel. V Bílině jsou dvě větší osady, na severovýchodním okraji Bořně a jihovýchodním svahu Chlumu. Celková rozloha zahrádek je cca 19 ha a jejich rozšíření se nepředpokládá.

Ochranná zeleň

Je další důležitou součástí městské zeleně, je důležitá u areálů průmyslové i zemědělské výroby, snižuje negativní účinky na životní prostředí obyvatel města. V návrhu je vybudování pásu ochranné zeleně na severovýchodní straně města, jako dělící pás mezi funkčními plochami této části města a pásovými dopravníky k Radovesické výsypce.

4.7 Rekreační a cestovní ruch

Rekreační využívání řešeného území bude i v budoucnu nízké a zaměřeno zřejmě pouze na zahrádkaření, které je dominantní rekreační funkcí, a na využívání příměstských krajinných a lesních partií pro procházky. Vzhledem ke přetrvávajícímu kritickému pohledu veřejnosti na kvalitu životního prostředí je velmi obtížné rozvíjet pobytovou rekreaci. Svědčí o tom i fakt, že přes ohromnou módu chataření a chalupaření v posledních letech je v celém území pouze několik rekreačních objektů a to ještě v Úpoři a Štrbicích, tedy v území v blízkosti CHKO České středohoří, kde devastace přírodního a krajinného prostředí nepostoupila tak daleko.

Přítom dynamický terén, na kterém se rozkládá vlastní město Bílina, je pro krátkodobou příměstskou rekreaci ideální. Několik dominant - Chlum, Kaňkovský vrch, ale zejména Bořeň - jediná chráněná lokalita v území, jsou častým cílem vycházkových cest. Dalšími atraktivními místy jsou i údolí pravostranných přítoků řeky - Bezovka a Žižkovo údolí.

Město má vydán "Statut lázeňského místa", který vydal KNV v Ústí nad Labem podle ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. 20/1966, usnesením rady KNVč. 22, ze dne 20.10.1970.

Kapacita a význam lázní Kyselka by i v budoucnu měl zůstat minimálně na dnešní úrovni. Stavební stav lázní je prozatím dobrý, ale vzhledem k nevyřešené majetkoprávní situaci lázní a jejich uzavření tomu tak v budoucnosti být nemusí. V současné době město hledá investora, který by byl ochoten celý areál povznést. Byla obnovena část lázeňského parku, přiléhajícího k lázeňským budovám a ostatním zařízením. Zbylá část je v zanedbaném stavu a je navrhována k rekonstrukci, právě tak jako park na Chlumu.

4.7.1 Turistické cíle a atraktivity

Hlavními cíly jsou vrch Bořeň, lázně Kyselka a částečně i městské centrum se svými historickými objekty. K nim bezesporu patří v první řadě areál zámku. Ten spolu s parkem (rovněž navrhován k rekonstrukci) a novou funkční náplní a posláním centra tak, jak je předpokládá návrh územního plánu, mají šanci se v budoucnu stát cílem cestovního ruchu a turistiky. Záležití však na novém majiteli zámku, k jakému využití se rozhodne.

Městská památková zóna v Bílině byla schválena vyhláškou MK ČR č. 476/1992 Sb., ze dne 10.9.1992, "O prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny". Jejím účelem je zachování kulturních, urbanistických a architektonických hodnot historického jádra města při vytváření optimálního životního prostředí. Za tím účelem musí být regulovány základní funkce v tomto území i investorská, stavební a technickohospodářská činnost.

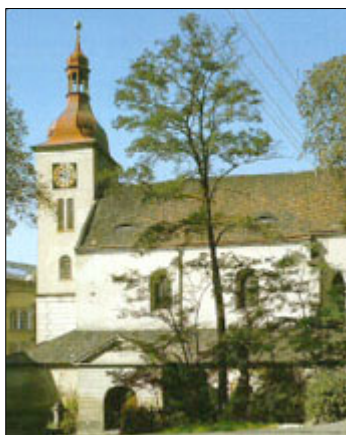
Hranice památkové zóny zahrnují jádro města v údolí Bíliny s historickými předměstími, areál zámku s parkem a území podél řeky spolu se souborem lázní Kyselka a lázeňským parkem. Předmětem památkové ochrany a péče v památkové zóně jsou :

- historický půdorys a jemu odpovídající prostorová a hmotová struktura s charakteristickými městskými interiéry
- panorama a hlavní dominanty města v blízkých a dálkových pohledech
- nemovité kulturní památky a objekty dotvářející charakter památkové zóny - objekty v památkovém zájmu
- veřejná a vyhrazená zeleň
- části území památkové zóny - A, B, a C, odstupňované podle významu na prostředí památkové zóny

Vybrané pamětihodnosti ve městě a okolí

Zámek v Bílině. Zámek byl přestavěn z gotického hradu v letech 1675-1682 na základě návrhu G. O. Tencally architektem Antoniem della Porta. Protáhlá bloková budova s náročnými bastiony pokrytá sedlovou střechou shlíží svým západním patrovým průčelím o

devatenácti okenních osách na náměstí. Východní průčelí o sedmnácti okenních osách, členěné pilastry a střídáním segmentových a trojúhelníkových frontonů, hledí do nádvoří. Uvnitř zámeckého areálu stojí na obdélném půdorysu zbytek bývalého hradního opevnění, bašta zvaná Manda. V jejím lomovém omítnutém zdivu vyniká portál ukončený lomovým obloukem.

Kostel sv. Petra a Pavla v Bílině - je tvořen trojlodím s odsazeným, pětibocce uzavřeným presbytářem a je zakryt sedlovou střechou. Vedle stojí věž s přílbovou střechou a lucernou. Okna v lodi jsou půlkruhová a v presbytáři lomená bez kružeb. Vevnitř se střídají žebrové a křížové klenby, závěr jižní lodi je sklenut paprscitě. Zajímavé jsou dva renesanční náhrobky Jiřího a Litvína z Lobkovic z období po roce 1580. V celé architektuře se prolínají gotické a renesanční prvky, vzniklé za přestavby v letech 1573 - 1575. Z původně gotické stavby se zachovalo zdivo ze 13. století v prostřední a jedné boční lodi.

umístěn v západním průčelí. Uvnitř je loď sklenuta valeným obloukem, presbytář zakončuje síťová klenba, která dokládá působení gotické tradice i v pozdní renesanci.

Husitská bašta v Bílině - zbytek víceboké hradební bašty z kamenného zdiva, pocházející z období kolem roku 1470, nemá s husity nic společného. Je analogický s podobnými stavbami v Táboře a Žatci.

Hrad Kostomlaty – byl postaven kolem roku 1333 pány z Rýzmburka. Dříve byl a je ztotožňován s vybájeným hradem Sukoslav kronikáře Václava Hájka z Libočan. Přístup k němu byl veden přes dolní hrad chráněný okrouhlou věží. Horní hrad byl ochraňován hradbami a parkánem. V jihozápadní části byla vybudována okrouhlá věž s podsebitím, tvořící (již bez podsebití) dnešní siluetu hradu. V průběhu 17. století hrad zpustl.

Kostel sv. Jakuba Většího ve Světcích - vznikl nejspíše na počátku 13. století. Byl vybudován v románském slohu, dostavěn byl v rané gotice a nynější podobu získal v letech 1731-1733. Architektem barokní přestavby trojlodní baziliky byl litoměřický Octavio Broggio. Jedinou zachovanou částí původního klášterního kostela je dvouvěžovité zbarokizované západní průčelí, které tvoří nápadnou dominantu nejen této stavby, ale i okolí.

Zámek ve Světcích - na místě původně románského kláštera ze 13. století nechal pražský arcibiskup Jan Josef hrabě Breuner postavit na počátku 18. století (možná roku 1708) barokní zámek. Dvoupatrová budova se sedlovou střechou na půdorysu značně protáhlého obdélníku je obklopena parkem, nyní již zcela zpustlým. Zatímco vstupní průčelí s mělkým čtyřosým rizalitem si zachovalo raně barokní podobu, zahradní průčelí prošlo klasicistní přestavbou. V roce 1973 byl zámek opraven a nyní je využíván jako sídlo obecního úřadu. Kromě toho v něm byly zřízeny byty a instalována pamětní síň malíře a grafika Vojtěcha Preissiga, který se ve Světcích roku 1873 narodil.

4.7.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Spokojenost návštěvníků města je ovlivněna nejen nabídkou turistických cílů, ale též doprovodnými zařízeními, kterých návštěvník při pobytu ve městě využívá. Turistická infrastruktura je proto tvořena zejména ubytovacími zařízeními, stravovacími zařízeními, parkovišti, případně dalšími službami zaměřenými na turisty a návštěvníky města.

Ubytovací zařízení

Z hlediska poptávky po ubytovacích kapacitách (stávající nabídka ubytovacích zařízení hotelového typu představuje cca 150 lůžek) je možné konstatovat, že kapacita nabídky kvalitních ubytovacích zařízení je zejména v turistické sezóně dostatečná stávající poptávce. Možnosti rozšíření nabídky v tomto sektoru jsou z velké míry závislé na rentabilitě provozu těchto zařízení v mimosezónním období, a tedy na rentabilitě tohoto odvětví v souvislosti z předpokládaným rozvojem cestovního ruchu v Bílině.

Hotel Bořeň, 5. května 69	Kapacita: 40 lůžek
Hotel U Lva, Mírové nám. 19	Kapacita: 80 lůžek
Penzion Husitská bašta, Komenského 14	Kapacita: 26 lůžek

Další ubytovací kapacity nabízí areál koupaliště, který poskytuje ubytování v chatkách a bungalovech a dále stání pro karavany. Se značným potenciálem ubytovacích kapacit je možné do budoucna očekávat od objektů Lázní Kyselka, záleží však na dalším osudu lázní případně alternativních možnostech využití areálu.

Stravovací zařízení

Stravovací zařízení poskytují rámcově celkovou kapacitu cca 350 míst u stolu – především v historickém jádru města. Přehled stravovacích zařízení poskytuje tabulka č. 27.

Tab. č. 27 – stravovací zařízení v Bílině

Stravovací zařízení	Ulice
Restaurace Krásná hospůdka – Krásný Ivo	5. května
Restaurace Pražanka	Aléská
Restaurace JISKRA	Za Chlumem
Restaurace Las Vegas	Kmochova
Restaurant Corbetta	Školní
Restaurace U Pošty	Za Chlumem
Vinárna u Bětky	Hasičská
Restaurace Sportklub	Seifertova
Restaurace „U Vraha“	M. Švabinského
Lesní kavárna Kafáč	Bezejmenná
Kornout, s.r.o	Kyselská
ODBYT-PLUS, s.r.o.	Lipová
M & K Pizzerie Mudruňka, Kunz	Břežánská

4.7.3 Lázeňská infrastruktura

Z hlediska rozvoje města Bíliny v oblasti cestovního ruchu má strategický význam rozvoj lázeňství. Podmínky pro rozvoj lázeňství vytváří v Bílině jednak existence kvalitního přírodního léčivého zdroje, jednak historický cenný, ale dnes nevyužívaný, areál Lázní Kyselka.

Přírodní léčivý zdroj – minerální voda Bílinská kyselka

Přírodní léčivý zdroj – minerální voda Bílinská kyselka se čerpá přímo ze zdroje v rámci areálu lázní v souladu s tzv. Lázeňským zákonem. Podle pověsti byly bílinské prameny

objevy již roku 761. První zmínka o Bílině pochází pak z roku 1041. Roku 1712 zde byly podchyceny tři silné prameny minerální vody. Již v roce 1781 byla v Bílině postavena první budova stáčírny minerální vody. Po celou dlouhou historii od objevení pramenů v Bílině byly tyto využívány k léčbě – koupelím a především vzhledem k unikátnímu složení k pitným kúrám. Údajně si na bojiště tuto vzácnou tekutinu nechal vozit i vojevůdce Albrecht z Valdštejna. Bílinská kyselka patří do skupiny – pásma kyselek podkrušnohorské oblasti. Jímá se z hloubky cca 80- 90 m. Svým složením jde o studenou ryzí alkalickou kyselku s obsahem rozpuštěných tuhých látek 7 300mg/kg a CO₂ přes 2 300 mg/l s teplotou 10,2°C a s vydatností pramenů 34 l/min. Velmi silnou mineralizací se spontánní převahou kyselého uhlíčitanu sodného je vzácným typem minerální vody. Je jistě nejsilnější a nejcennější českou ryzí alkalickou kyselkou.

Areál lázní Kyselka

V současnosti je celý areál lázní mimo provoz, poslední pacienti navštívili lázně v Bílině v roce 1996. Areál lázní – především historická budova lázní i technická památka Inhalatorium je v relativně dobře udržovaném stavu. Dnes je areál lázní vybydlený a nenabízí dnes již běžně vyžadovaný standard léčebných i obecných lázeňských a hotelových služeb. Přírodní léčivý zdroj – velmi kvalitní minerální voda „Bílinská“ je nadále využíván k plnění do lahví a následnému prodeji. Pro obnovu využití (pro pitné kúry i koupele) je nadále k dispozici. Město Bílina neztratilo statut lázeňského místa, a je jeho zájmem na provoz lázní navázat. Záměrem města je vytvořit partnerství s vhodným investorem, který by lázně v Bílině v modernějším a širším měřítku provozoval. Za tímto účelem město zpracovalo podnikatelský záměr ověřený studií proveditelnosti a prostřednictvím informačního memoranda hledá důvěryhodného investora.

Dle zpracovaného podnikatelského záměru by měl být projekt znovuoživení provozu lázní Kyselka realizován především rekonstrukcí stávajících historických lázeňských objektů – zámečku a inhalatoria i dalších drobných staveb – hudební pavilon a prameník minerální vody. Kromě těchto rekonstrukcí a modernizací by mělo dojít též k výstavbě „na zelené louce“, kdy by mělo dojít k zastavění ploch v přímé návaznosti na objekt zámečku z obou stran zrcadlově – v pozici křídla vlevo by měl být vystavěn objekt vlastních lázní a wellness včetně bazénu, v pravém křídle ve stejně tvarově řešeném objektu by měla být rozšířena ubytovací kapacita v kategorii ****. Samostatným objektem by měl být další ubytovací objekt – hotel Zátíší v zadní části parku cca 50 m od budovy zámečku. Tento objekt je dle návrhu koncipován jako lázeňský hotel s hotelovou kategorií *** s vlastním prostorem pro podávání snídaní a některými doplňkovými lázeňskými a wellness procedurami v suterénní části. V rámci areálu lázní by tak mělo dojít k vytvoření kompaktního komplexu s propojením jednak rekonstruovanými inženýrskými sítěmi včetně nových rozvodů minerální vody. Komplex by měl ctít především požadavky na pohodlný pohyb po areálu, potřebnou diverzifikaci úrovně ubytování. Celý areál lázní by měl obsahovat komplex zařízení zahrnující léčebné, relaxační služby a wellness s velkým rehabilitačním bazénem. Areál by měl být doplněn dalšími drobnějšími stavbami nezbytnými pro 230 ubytovaných i pro denní návštěvníky. V rámci celého komplexu budou proto k dispozici i prostory pro relaxaci v exteriérech – procházky v parku, drobné parkové stavby a v neposlední řadě parkovací plochy v budově parkoviště pro cca 120 vozidel (2 patra parkování v blízkosti příjezdové komunikace).

5. Rozvojové faktory

Smyslem této kapitoly je souhrnně definovat tzv. rozvojové faktory. Pod pojmem rozvojové faktory rozumíme veškeré jevy, které mohou, ať už v pozitivním nebo negativním smyslu, ovlivnit socioekonomický rozvoj města a zlepšit případně ohrozit jeho konkurenceschopnost a prosperitu. Jedná se v podstatě o definování konkurenčních výhod a nevýhod oproti ostatním srovnatelným městům v České republice. Tato syntéza zjištěných poznatků o městě a okolním regionu by měla usnadnit definování rozvojové vize, globálních cílů a prioritních oblastí v návrhové části strategického plánu.

Předpoklady a limitující faktory rozvoje budou formulovány pro následující 4 oblasti:

- ⇒ Obyvatelstvo a kvalita života
- ⇒ Místní ekonomika
- ⇒ Infrastruktura a životní prostředí
- ⇒ Rekreační a cestovní ruch

5.1 Obyvatelstvo a kvalita života

Předpoklady rozvoje

- *Relativně příznivá věková struktura obyvatelstva*
- *Aktivní středoškolské zařízení ve městě (Gymnázium) s předpokladem otevírání nových středních škol*
- *Dobrá nabídka i dostupnost středních škol a učilišť v Teplicích a v Mostě*
- *Zdravotnické zařízení přímo ve městě a snadná dostupnost specializovaných zdravotnických pracovišť v Mostě a v Teplicích*
- *Předpoklady pro zvýšení počtu obyvatel v souvislosti s rostoucí porodností (populačně silné ročníky 70-tých let zakládají rodiny)*
- *Dostatečná kapacita základních a mateřských škol*
- *Postupná stabilizace demografického vývoje*
- *Silné vazby v rámci Teplické i Mostecké aglomerace (nabídka základních i vyšších služeb v okolních městech)*
- *Dostatečná nabídka volných bytů ve městě*
- *Nové lokality pro bydlení a rekreaci na plochách rekultivovaných v souvislosti s těžební činností*

Limitující faktory

- *Podstatně vyšší nezaměstnanost obyvatel v porovnání s republikovým i krajským průměrem*
- *Dlouhodobý úbytek obyvatel způsobený stěhováním obyvatel z města*
- *Vlivem poválečného odsunu německého obyvatelstva nízký podíl starousedlíků, místní obyvatelé nemají historickou kontinuitu vlastnictví*
- *Vývoj průměrných mezd v mikroregionu nedosahuje republikový průměr*
- *Časté vyjíždění místních studentů a učňů z Bíliny do středních škol a učilišť do okolních měst*
- *Vzdělanost obyvatelstva je v porovnání s celorepublikovým a krajským průměrem podstatně horší, výrazně nižší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním*

- *V důsledku ubývání pracovních příležitostí v místě bydliště zvyšující se nutnost dojíždění za zaměstnáním do větších vzdáleností*
- *Výrazný úbytek obyvatel způsobený migrací*
- *Stárnutí obyvatel - zvětšování podílu nejstarší ekonomické skupiny obyvatel v horizontu 15 let až o dvojnásobek (prognóza vývoje obyvatel v ČR)*
- *Zvyšující se podíl jednočlenných cenovaných domácností*
- *Nepříznivá kvalifikační struktura a horší adaptabilita pracovních sil na možnou rekvalifikaci*
- *Devastace krajiny v okolí města způsobená těžbou hnědého uhlí*
- *Málo rozvinutá síť sociálních služeb*
- *Město nemá zpracovaný komunitní plán sociálních služeb*

5.2 Místní ekonomika

Předpoklady rozvoje

- *Poloha v Ústecko – chomutovské rozvojové ose*
- *Prozatím nevyužitý potenciál pro rozvoj lázeňství a cestovního ruchu*
- *Dobrá dopravní dostupnost města po silnici i železnici*
- *Průmyslová zóna v Chudeřicích*
- *Nejvyšší nedaňové příjmy a jedny z nejvyšších celkových příjmu městského rozpočtu přepočtených na 1 obyvatele v Ústeckém kraji*
- *Kvalifikovaná pracovní síla v tradičních průmyslových odvětvích (strojírenství, energetika, apod.)*
- *Revitalizace místních devastovaných a opuštěných ploch (brownfields)*
- *Poměrně vysoký podíl velkých průmyslových podniků*

Limitující faktory

- *Malá kupní síla části obyvatel*
- *Přetrvávající důsledky dřívějšího zaměření ekonomiky na průmyslová odvětví s velkou přezaměstnaností*
- *Relativně malý počet obyvatel schopných pružně reagovat na potřeby trhu práce (souvisí s nízkým počtem vysokoškoláků)*
- *Mnoho opuštěných průmyslových areálů se starými ekologickými zátěžemi (nutné investice na sanaci, rekultivaci, revitalizaci)*
- *Nízký podíl malých a středních podniků v celkové struktuře ekonomické základny, převaha živnostníků*
- *Do jisté míry omezený zájem investorů*
- *Ukazatel počtu podnikatelů na 1000 obyvatel v Bílině je nejnižší v porovnání s ostatními městy v Ústeckém kraji*
- *Omezené podmínky rozvoje průmyslových podniků (zejména z hlediska prostorového)*

5.3 Infrastruktura a životní prostředí

Předpoklady rozvoje

- *Hodnotné přírodní prostředí v okrajových lokalitách města (Kyselka, Bořeň, Žižkovo údolí)*
- *Kvalitní dostupnost města veřejnou hromadnou dopravou (železniční i autobusovou)*
- *Postupně se zlepšující kvalita vody v řece Bílině*
- *Rekonstrukce hlavní železniční trati a zavedení kyvadlového grafikonu příměstských souprav směr Teplice a Most*
- *Zvýšení přísunu investic do životního prostředí (budování skladebných prvků ÚSES, revitalizace říčních systémů, pozemkové úpravy apod.)*

Limitující faktory

- *Životní prostředí je poznamenáno vlivem existence provozu ledvické tepelné elektrárny a těžby uhlí v povrchovém dole*
- *Malý podíl souvislých aktivních ploch městské zeleně v historickém centru města (plyne z historické funkce veřejných prostor, které sloužily zejména pro pořádání trhů)*
- *Negativní vliv a vysoká intenzita tranzitní dopravy procházející městem (hluk, exhalace, bezpečnost)*
- *Díky geomorfologickým podmínkám a záboru půdy těžbou a průmyslem omezené a technicky komplikované možnosti odklonění tranzitní dopravy mimo sídelní útvar*
- *Komplikovaný reliéf města (výškové rozdíly jednotlivých částí) ztěžuje budování technické infrastruktury*

5.4 Rekreační a cestovní ruch

Předpoklady rozvoje

- *Velké množství kulturních a historických památek*
- *Turistické atraktivity blízkých měst (Teplice, Duchcov, Osek, Louny)*
- *Dostatečná kapacita ubytovacích a stravovacích zařízení ve městě*
- *Vysoký rekreační potenciál Žižkova údolí a areálu lázní Kyselka*
- *Velké množství zelených ploch pro odpočinek a relaxaci návštěvníků ve městě (parky, příměstské lesy, Bořeň s naučnou stezkou)*
- *Kvalitní a oblíbený zdroj přírodní léčivé vody*
- *Zachovalé historické centrum města s unikátní urbanistickou koncepcí odvozenou od reliéfu zdejšího terénu*
- *Zámek s parkem a přemyslovským hradištěm*
- *Výborné podmínky a zázemí pro sport a volný čas (koupaliště, atletický stadion, zimní stadion, plavecká hala, apod.)*
- *Přírodní památka vrchu Bořeň s turistickou naučnou stezkou*
- *Statut lázeňského místa*
- *Blízkost turisticky velmi atraktivních Českého středohoří s prozatím nízkou vybaveností infrastrukturou pro cestovní ruch*

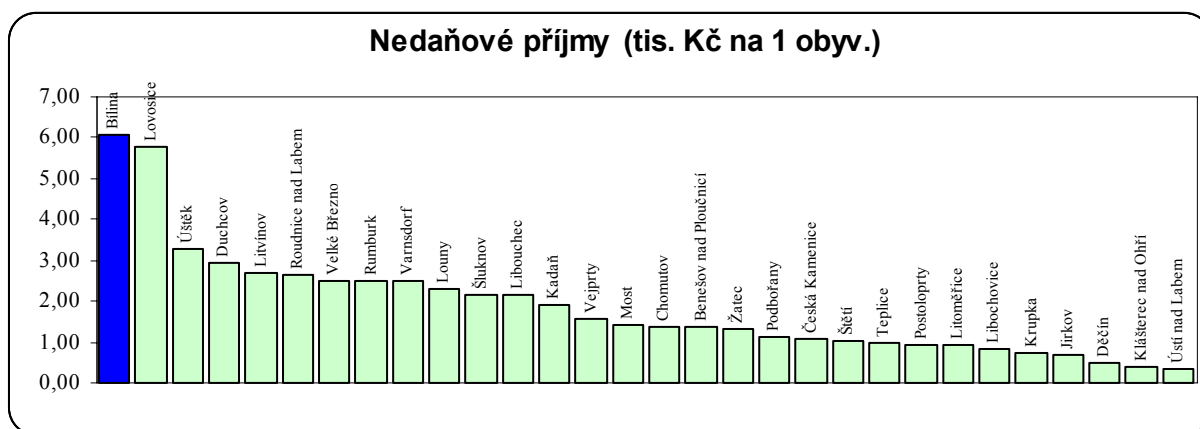
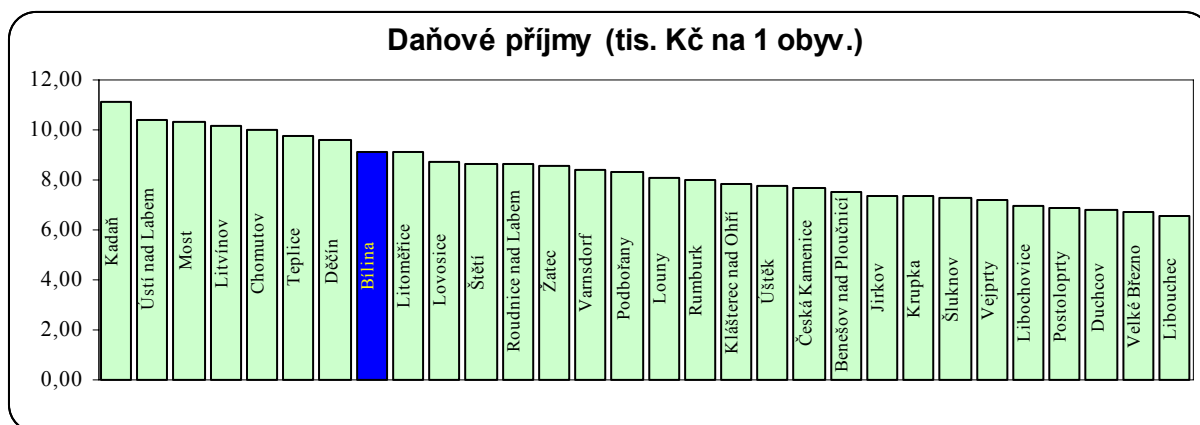
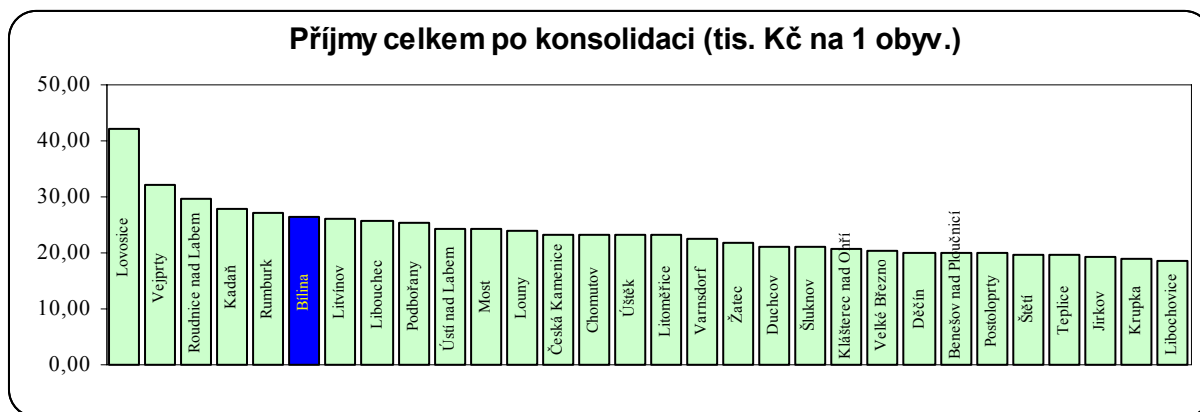
- *Možnost uspokojování potřeb specifické klientely (geologové, botanici)*

Limitující faktory

- *Veřejnosti nepřístupný zámek*
- *Nedostatečná jazyková vybavenost obyvatel*
- *Působení negativní image severních Čech*
- *Vandalismus*
- *Nedostatečná ochrana soukromého vlastnictví – drobné krádeže majetku cizinců během jejich pobytu ve městě apod.*
- *Pouliční prostituce – negativní vliv na celkový obraz města*
- *Nedostatek finančních prostředků na rekonstrukce a údržbu památek*
- *Chátrající areál Lázní Kyselka a s tím spojený celkový úbytek návštěvníků a hostů ve městě*
- *v některých částech města velmi špatný stav objektů (pivovar), silnic, atd.*
- *přerušování kontinuity v provozu tradičních a historicky hodnotných lázní Bílina – Kyselka (ztráta po několik desetiletí budované pozice bílinských lázní na trhu lázeňské péče, která je dnes velmi obtížně obnovitelná)*
- *Krajinný ráz poznamenaný těžbou nerostů a průmyslovou výrobou*
- *Neexistující síť kvalitních cyklostezek propojující město s okolím*
- *Nejsou vytvořeny specifické produkty cestovního ruchu akcentující místní zvláštnosti*
- *Slabý destinační management a propagace atraktivit města*

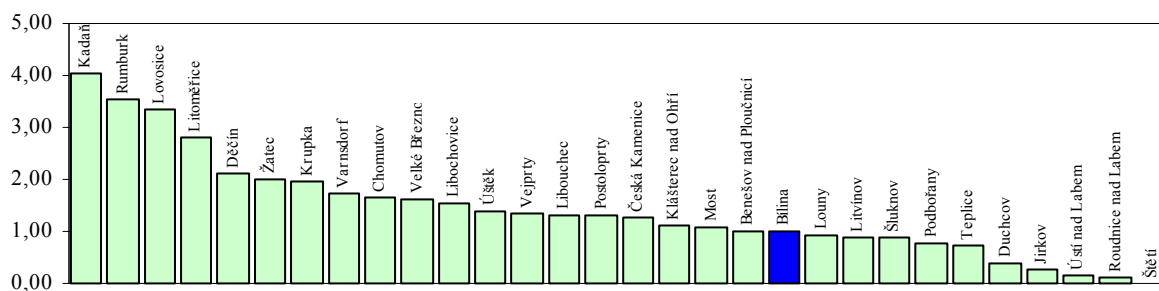
Rozpočtové příjmy a výdaje přepočtené na obyvatele v Bílině v porovnání s ostatními městy Ústeckého kraje (2004)

A) Rozpočtové příjmy

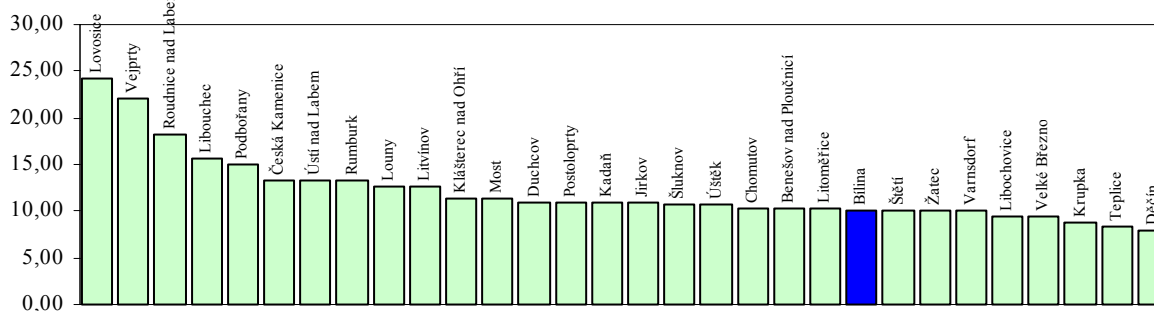

Strategický plán rozvoje města Biliny – Profil města

Kapitálové příjmy (tis. Kč na 1 obyv.)

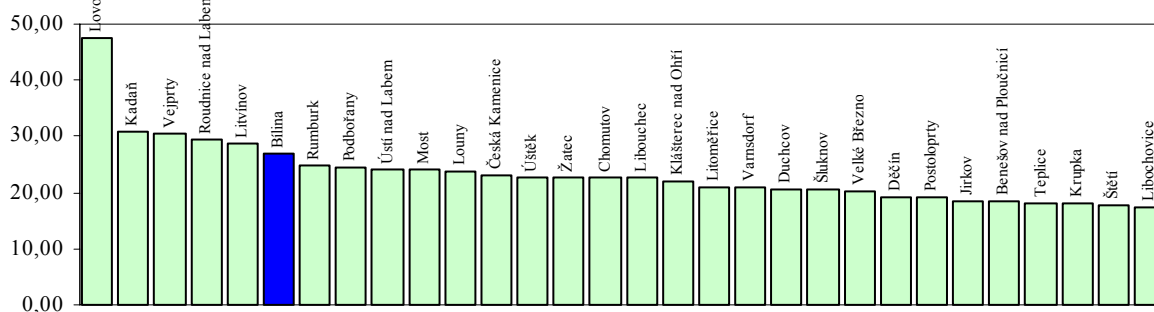

Dotace (tis. Kč na 1 obyv.)

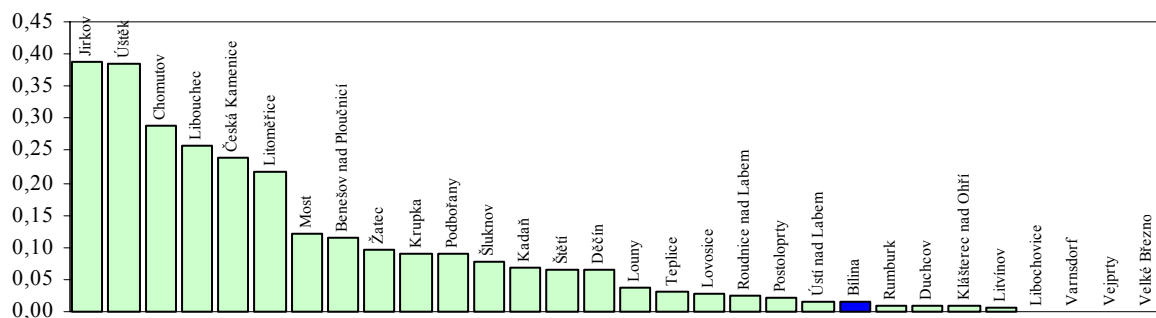
B) Rozpočtové výdaje

Výdaje celkem po konsolidaci (tis. Kč na 1 obyv.)

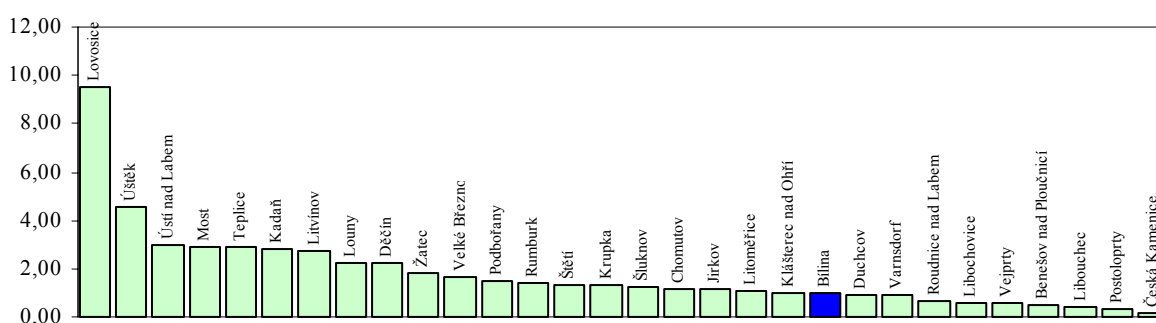

Strategický plán rozvoje města Biliny – Profil města

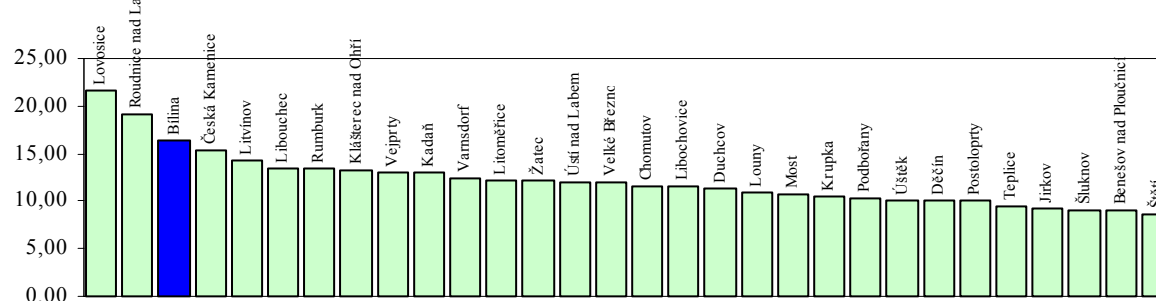
Výdaje na zemědělství a lesní hospodářství (tis. Kč na 1 obyv.)

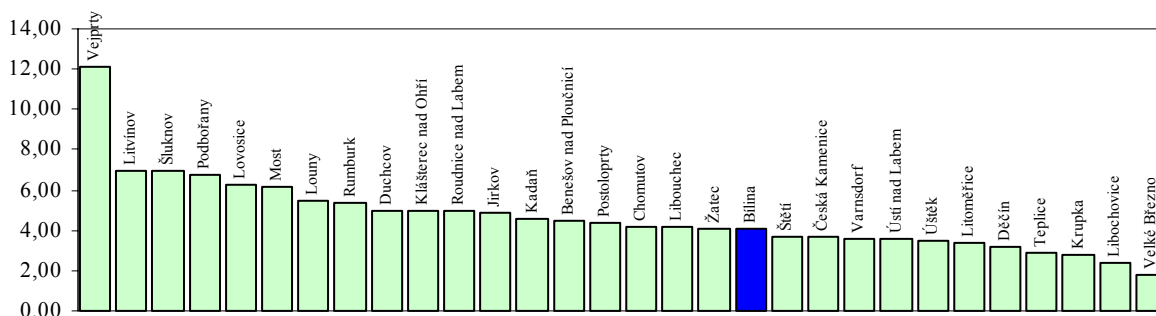
Výdaje na průmysl a ostatní hospodářství (tis. Kč na 1 obyv.)

Výdaje na služby pro obyvatelstvo (tis. Kč na 1 obyv.)

Výdaje na sociální věci a pol. zaměst. (tis. Kč na 1 obyv.)

Strategický plán rozvoje města Biliny – Profil města

